

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут післядипломної освіти
Кафедра фінансів, обліку та оподаткування
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
Спеціальність 072 – «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФОП

Уляна АНДРУСІВ

«___» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Куш Анні Сергіївні

1. Тема роботи «Управління ліквідністю комерційних банків»

керівник роботи Крихівська Наталія Олегівна, к.е.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «03» листопада 2025 року № 200/12

2. Строк подання студентом роботи 01.12.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні документи, фінансова звітність АТ «Акцент-Банк», дані наглядової статистики НБУ, спеціальна економічна і фінансова література, фахові наукові видання, Інтернет-джерела.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні основи управління ліквідністю комерційних банків

2. Емпіричний аналіз управління ліквідністю комерційних банків

3. Шляхи і напрями удосконалення управління ліквідністю комерційних банків

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Слайд 1 – Економічна суть поняття ліквідність

Слайд 2 – Показники ліквідності комерційних банків України

Слайд 3 – Показники ліквідності СВБ

Слайд 4 – Динаміка і структура ліквідних активів АТ «Акцент-Банк»

Слайд 5 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності АТ «Акцент-Банк»

Слайд 6 – Нормативи ліквідності АТ «Акцент-Банк»

Слайд 7 – ALM-модель оптимізації ліквідності

Слайд 8 – Оптимізація строкової структури АТ «Акцент-Банк»

6. Дата видачі завдання 03.11.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми та постановка завдання магістерської роботи	03.11.2025	виконано
2.	Розділ 1. Теоретичні основи управління ліквідністю комерційних банків	10.11.2025	виконано
3.	Розділ 2. Емпіричний аналіз управління ліквідністю комерційних банків	17.11.2025	виконано
4.	Розділ 3. Шляхи і напрями удосконалення управління ліквідністю комерційних банків	24.11.2025	виконано
5.	Вступ і висновки до роботи	27.11.2025	виконано
6.	Оформлення роботи згідно встановлених вимог	30.11.2025	виконано
7.	Подання готової роботи з комплектом супровідних матеріалів на допуск до захисту	01.12.2025	виконано

Студент _____
(підпис)

Анна КУЩ
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Наталія КРИХІВСЬКА
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота містить 98 сторінок, 8 таблиць, 7 рисунків, перелік посилань на джерела із 46 найменувань та 2 додатки.

Актуальність теми зумовлена зростанням значення ліквідності як ключового індикатора фінансової стійкості банків в умовах макроекономічної невизначеності та зовнішніх шоків. Ефективне управління ліквідністю забезпечує збалансованість активів і зобов'язань, своєчасне виконання платежів та підтримання довіри вкладників. Тому поглиблене вивчення механізмів формування ліквідності є важливим як у теоретичному, так і в практичному вимірі.

Об'єктом дослідження виступає процес управління ліквідністю комерційних банків, а предметом – теоретичні, методичні та прикладні засади її забезпечення.

Метою магістерської роботи є обґрунтування підходів до вдосконалення управління ліквідністю банків з урахуванням сучасних тенденцій у фінансовій системі.

У роботі систематизовано теоретичні підходи до розуміння ліквідності, визначено чинники її формування та методи регулювання; охарактеризовано методичні засади управління ліквідністю; проведено емпіричний аналіз показників ліквідності комерційних банків і динаміки нормативів обраної установи; змодельовано взаємозв'язок ліквідності з макрофінансовими показниками; запропоновано напрями удосконалення системи управління ліквідністю та оцінено результативність запропонованих заходів.

ЛІКВІДНІСТЬ БАНКУ, УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ, НОРМАТИВИ ЛІКВІДНОСТІ, АКТИВИ І ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЛІКВІДНІ АКТИВИ

ABSTRACT

The master's thesis consists of 98 pages, 8 tables, 7 figures, a list of 46 references, and 2 appendices.

The relevance of the topic is driven by the increasing importance of liquidity as a key indicator of banks' financial stability under conditions of macroeconomic uncertainty and external shocks. Effective liquidity management ensures a balanced structure of assets and liabilities, timely fulfillment of obligations, and sustained trust of depositors. Therefore, an in-depth study of liquidity formation mechanisms is essential both in theoretical and practical dimensions.

The object of the study is the process of liquidity management in commercial banks, while the subject is the theoretical, methodological, and applied principles of ensuring bank liquidity.

The aim of the master's thesis is to substantiate approaches to improving liquidity management in banks, taking into account current trends in the financial system.

The thesis systematizes theoretical approaches to understanding liquidity, identifies factors influencing its formation and methods of regulation; characterizes methodological principles of liquidity management; presents an empirical analysis of liquidity indicators of commercial banks and the dynamics of liquidity ratios of the selected institution; models the relationship between liquidity and macro-financial indicators; proposes directions for improving the liquidity management system and evaluates the effectiveness of the recommended measures.

BANK LIQUIDITY, LIQUIDITY MANAGEMENT, LIQUIDITY RATIOS, ASSETS AND LIABILITIES, LIQUID ASSETS.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	10
1.1 Економічна суть поняття «ліквідність».....	10
1.2 Чинники, принципи та методи управління ліквідністю комерційних банків.....	15
1.3 Методичні підходи до оцінювання ліквідності комерційних банків.....	21
Висновки до розділу 1.....	29
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	31
2.1 Оцінка та аналіз ефективності управління ліквідністю комерційних банків.....	31
2.2 Аналіз динаміки та структури активів АТ «Акцент-Банк».....	40
2.3 Аналіз показників ліквідності комерційного банку АТ «Акцент-Банк»	52
Висновки до розділу 2.....	60
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ І НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	62
3.1 Напрями та шляхи удосконалення ліквідності АТ «Акцент-Банк».....	62
3.2 Оптимізація строкової структури балансу банку з метою мінімізації ризику ліквідності	68
3.3 Пріоритетні заходи щодо зміцнення ліквідності комерційних банків під час воєнної економічної нестабільності.....	80
Висновки до розділу 3.....	88
ВИСНОВКИ.....	91
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА.....	94

ВСТУП

Актуальність теми. Стабільність банківської системи є ключовою передумовою сталого розвитку національної економіки, а здатність комерційних банків своєчасно виконувати свої зобов'язання визначає рівень довіри до фінансового сектору та його стійкість у періоди коливань. За умов зростання макроекономічної невизначеності, посилення конкуренції, структурних змін у банківській сфері та впливу зовнішніх шоків проблематика управління ліквідністю набуває особливої актуальності. Саме ліквідність виступає тим індикатором, який дозволяє зрозуміти, наскільки ефективно банк забезпечує збалансованість активів і зобов'язань, зберігає платоспроможність та мінімізує ризики втрат, пов'язані з дефіцитом ресурсів.

Проблема підтримання належного рівня ліквідності ускладнюється тим, що її формують не лише внутрішні аспекти діяльності банку, а й фактори, на які він не має прямого впливу: зміна монетарної політики, динаміка інфляції, коливання валютного ринку, рівень довіри вкладників, а також стан фінансової безпеки держави загалом. У періоди нестабільності саме управління ліквідністю стає одним з ключових механізмів збереження фінансової стійкості банківської системи. Тому дослідження теоретичних засад, аналіз практичних аспектів та удосконалення механізмів управління ліквідністю є важливим як у науковому, так і в прикладному вимірі.

Питання забезпечення ліквідності та методів її регулювання розглядаються у працях багатьох вітчизняних дослідників. Значний внесок у розробку теоретичних підходів до управління ліквідністю зробили Вінниченко О. В., Хіміч Н. О., Косарева І. П., Крамська Д. О., Шийко В. І., Краснова І. В., Громницька І. Ю., Васьківська Н. О., Еркес О., Гордієнко Т., Грудзевич У. Я., Дребот Н. П. Вони детально розкрито сутність ліквідності, чинники її формування та особливості регулювання. Попри значний науковий доробок, низка аспектів залишається дискусійною, зокрема питання взаємозв'язку ліквідності та макрофінансової стабільності, оцінювання ефективності механізмів управління, а також адаптації

моделей ліквідності до сучасних умов функціонування банківської системи України. Це зумовлює потребу в подальших дослідженнях, заснованих на оновлених статистичних даних та сучасних підходах до аналізу й моделювання.

Метою роботи є обґрунтування підходів до удосконалення управління ліквідністю комерційних банків з урахуванням сучасних умов функціонування фінансової системи та результатів емпіричного аналізу.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1) систематизувати теоретичні підходи до розуміння сутності ліквідності та принципів її забезпечення;

2) уточнити чинники, які впливають на ліквідність банків та узагальнити методи її регулювання;

3) визначити методичні засади управління ліквідністю, що застосовуються у сучасній банківській практиці;

4) проаналізувати ефективність управління ліквідністю комерційних банків на основі статистичних показників;

5) оцінити динаміку та структуру ключових показників ліквідності комерційного банку;

6) змодельовати взаємозв'язок між ліквідністю банків та макрофінансовими показниками банківської системи України;

7) обґрунтувати напрями вдосконалення системи управління ліквідністю та оцінити ефективність запропонованих рекомендацій.

Об'єктом дослідження є процес управління ліквідністю комерційних банків, а предметом дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних засад забезпечення ліквідності комерційного банку.

Методологічну основу роботи становить комплекс методів, що дозволяють узагальнити теоретичні підходи та провести емпіричне дослідження: методи порівняльного та структурного аналізу, економіко-статистичні методи, коефіцієнтний аналіз, графічний та табличний аналіз. Застосування цих методів надало змогу комплексно оцінити стан ліквідності банків та окреслити напрями її вдосконалення.

Новизна дослідження полягає у побудові простої оптимізаційної ALM-моделі балансування структури активів і пасивів банку за часовим інтервалом, орієнтованої на мінімізацію короткострокового дефіциту ліквідності, яка дозволяє визначити оптимальні обсяги перекласифікації активів та залучення пасивів у короткострокових періодах.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих методичних підходів, аналітичних інструментів і рекомендацій у практиці комерційних банків, а також у роботі аналітичних підрозділів, що займаються управлінням ризиками та плануванням ресурсної політики. Розроблені пропозиції можуть бути застосовані для удосконалення внутрішніх політик управління ліквідністю та підвищення ефективності регулювання на рівні банку.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 98 сторінок друкованого тексту. Робота містить 8 таблиць, 7 рисунків та 2 додатки. Список використаних джерел складається із 47 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

1.1 Економічна суть поняття «ліквідність»

Проблематика ліквідності комерційних банків належить до ключових тем сучасної фінансової науки, оскільки саме достатній рівень ліквідності визначає здатність банківської установи виконувати свої зобов'язання вчасно, підтримувати стабільність операційної діяльності та забезпечувати довіру клієнтів і контрагентів. У банківській теорії ліквідність розглядається як комплексна характеристика, яка поєднує численні аспекти функціонування банку — від структури його активів і пасивів до умов функціонування грошового ринку та загального стану фінансової системи країни.

У фінансово-економічній літературі немає єдиного підходу до визначення сутності ліквідності, що зумовлено різними теоретичними традиціями та практичними завданнями банківського менеджменту. Одне з найбільш поширених трактувань подає ліквідність як здатність банку своєчасно й у повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед вкладниками й контрагентами за рахунок перетворення активів у грошові кошти з мінімальними втратами їхньої вартості. Як підкреслює А. Герасимович, ліквідність не може розглядатися виключно як запас грошових активів, оскільки вона відображає якість управління всією структурою балансу, включно з активними й пасивними операціями [1].

Важливим у визначенні сутності ліквідності є її багатовимірність. З одного боку, це статична характеристика, що відображає наявність достатнього обсягу високоліквідних активів у певний момент часу. З іншого — динамічний параметр, який залежить від постійної взаємодії банку з ринком, його здатності залучати ресурси, адаптувати структуру активів, здійснювати прогнозування грошових потоків та оперативно реагувати на зовнішні зміни [2].

На думку Л. Костюченко, ліквідність є синтезом фінансової надійності, ефективності та стійкості банку, оскільки забезпечує безперервність розрахунків, можливість виконання нормативних вимог та підтримання оптимального рівня ризиків у сфері активних операцій [3]. Ліквідність у цьому контексті проявляється не лише як фінансовий ресурс, а й як результат ефективної організації банківської діяльності, яка включає політику управління ризиками, контроль за обсягом короткострокових і довгострокових зобов'язань, а також дотримання вимог регулятора.

Згідно з фінансово-економічною термінологією, наведеною у словнику А. Загороднього, ліквідність характеризується як спроможність суб'єкта господарювання забезпечувати своєчасне виконання платіжних зобов'язань за рахунок швидкого перетворення активів у грошові кошти без суттєвих втрат їхньої ринкової вартості [4]. У банківській сфері ця характеристика має особливе значення, адже банківська установа одночасно виконує роль фінансового посередника й оператора платіжної системи, що потребує більш складної моделі формування та підтримання ліквідності, ніж у звичайних підприємств.

Важливим елементом сутності ліквідності є її тісний зв'язок із ризиками, які притаманні діяльності банків. Дослідниця Н. Хіміч підкреслює, що ліквідність банку завжди формується під впливом значного спектра ризиків, серед яких найбільш суттєвими є ризики відтоку депозитів, коливання ринкових ставок, зміни вартості активів і рівня кредитного ризику [5]. Відповідно, ліквідність не лише характеризує поточний фінансовий стан банку, але й відображає його здатність протидіяти зовнішнім і внутрішнім шокам.

Сучасні регулятивні підходи до визначення ліквідності базуються передусім на міжнародних стандартах Базельського комітету. У рамках підходу Basel III ліквідність трактується як здатність банків забезпечувати стабільність фінансування та підтримувати достатній запас високоліквідних активів для покриття короткострокових і довгострокових шоків, що виникають унаслідок стресових сценаріїв [6]. У цьому контексті важливими є показники LCR і NSFR, які дозволяють кількісно визначати рівень ліквідності та оцінювати здатність

банку витримувати короткострокові та структурні ризики в межах річного горизонту. Зазначені стандарти суттєво вплинули на підходи до управління ліквідністю в банківських системах світу, зокрема й в Україні, про що пишуть У. Грудзевич та М. Дребот, наголошуючи на необхідності гармонізації вітчизняних методів оцінювання ліквідності із загальносвітовими тенденціями [7].

Ліквідність банку також тісно пов'язана з його роллю на кредитному та грошовому ринках. Ліквідність відображає баланс між активними та пасивними операціями установи, а її рівень багато в чому залежить від того, наскільки узгодженими є строки та умови розміщення активів і залучення ресурсів. Наявність «коротких» зобов'язань при «довгих» активах створює так званий структурний розрив ліквідності, який є типовою проблемою для банківських систем, що розвиваються.

Сутність ліквідності банку проявляється у поєднанні таких ключових характеристик:

- здатність виконувати зобов'язання вчасно й у повному обсязі;
- наявність достатнього запасу високоліквідних активів;
- збалансованість строків і вартості активів і пасивів;
- стійкість до фінансових шоків;
- узгодженість механізмів управління ризиками та грошовими потоками;
- відповідність нормативним вимогам регулятора та міжнародним стандартам.

Розкриваючи сутність ліквідності банку в сучасній фінансовій науці, важливо враховувати, що вона є не статичним станом, а процесом, який безперервно формується під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників. Динамічність ліквідності проявляється в тому, що банк функціонує в умовах постійних змін кон'юнктури фінансового ринку, вартості ресурсів, доступності зовнішнього та внутрішнього фінансування, зміни поведінки вкладників, а також регуляторних коригувань. У цьому контексті низка науковців підкреслює, що ліквідність не може бути оцінена лише як результат діяльності банку — вона є невід'ємним елементом його операційного циклу та стратегічного управління.

З погляду системного підходу, ліквідність виступає багаторівневим економічним явищем, що поєднує мікропруденційні та макропруденційні компоненти. На мікрорівні вона характеризує здатність банку своєчасно виконувати свої зобов'язання, підтримувати оптимальне поєднання грошових коштів і високоліквідних активів, управляти строковістю пасивів і збалансованістю структури активів [8]. На макрорівні ліквідність є визначальним індикатором стійкості банківської системи загалом, оскільки її дефіцит у окремих установ може спричинити фінансовий дисбаланс, який поширюватиметься каналами міжбанківського кредитування та платіжних систем.

Суттєвим аспектом визначення ліквідності є також її ризикова природа. У наукових дослідженнях дедалі частіше використовується термін «ризик ліквідності», що характеризує потенційні втрати банку або неможливість виконання ним зобов'язань внаслідок несподіваного відтоку коштів або зменшення можливостей швидкої реалізації активів без істотних втрат вартості. Як зазначено у дослідженні В. Лавренюка та О. Журавльова, регуляторна політика має забезпечувати такі умови, які б гарантували ефективне управління ліквідністю банків на макро- та мікрорівнях, оскільки ліквідність є критично чутливим показником фінансової стійкості банківської системи [9].

Важливим елементом сутності ліквідності є її залежність від структури та якості активів. У цьому аспекті слід підкреслити, що активи банку відрізняються за ступенем ліквідності, тобто можливістю їх швидкого перетворення у грошові кошти. Як зазначає О. Вінниченко, ліквідність банку значною мірою залежить від структури та якості його активів. Активи, що характеризуються низькою надійністю або недостатньою ліквідністю, обмежують здатність банку швидко трансформувати їх у грошові кошти без фінансових втрат, що посилює ризик нестачі ресурсів для виконання поточних зобов'язань [10].

Не менш значущим фактором сутності ліквідності є структура пасивів банку. Дослідження А. Бойка свідчать, що строковість та стабільність залучених коштів визначають рівень ліквідності значно більше, ніж абсолютний обсяг

активів [11]. Банки, які мають високу концентрацію короткострокових зобов'язань або залежать від нестабільних джерел фінансування, природно стикаються з підвищеними ризиками ліквідності. Саме тому провідні фінансові інститути світу в процесі управління ліквідністю роблять акцент на формуванні стабільної ресурсної бази, що розглядає ліквідність як стратегічний ресурс, що забезпечує стійкість банку в умовах кризових коливань ринку.

Залежність ліквідності від зовнішнього середовища також є фундаментальною характеристикою цього поняття. Стан грошово-кредитного ринку, рівень інфляції, зміни процентних ставок НБУ та облікової ставки визначають вартість і доступність ресурсів, а отже, впливають на ліквідність банківської системи. У цьому контексті джерела підкреслюють, що зміни монетарної політики, зокрема коригування нормативів резервування або ставок за депозитними сертифікатами НБУ, можуть як стабілізувати, так і розхитувати ліквідність комерційних банків [12].

Регуляторна компонента є невід'ємним елементом сутності ліквідності. Згідно із законодавством України та нормативними актами НБУ, ліквідність банку визначається через систему економічних нормативів, вимог до управління ризиками, правил формування резервів, а також через макропруденційні інструменти [13]. Докладно це відображено в роботах У. Грудзевич, яка підкреслює, що впровадження стандартів Basel III дозволяє підвищити якість оцінювання ліквідності, однак водночас потребує адаптації до умов вітчизняного фінансового ринку [14].

У сучасних дослідженнях ліквідність дедалі частіше трактується як прояв довіри до банку. Такий підхід ґрунтується на тому, що поведінка вкладників та інвесторів визначається їхніми очікуваннями щодо стабільності банку, його здатності протистояти шокам та ефективності менеджменту. Проблеми довіри можуть спричинити масові вилучення коштів, навіть якщо банк формально має достатній рівень ліквідних активів.

Ліквідність має мультиплікативний вплив на інші показники діяльності банку. Її дефіцит може спричинити зниження прибутковості, оскільки банк буде

змушений підтримувати надлишкові резерви або продавати активи за зниженими цінами. Водночас надлишкова ліквідність ускладнює ефективне розміщення ресурсів, що також зменшує прибутковість, про що переконливо стверджують М. Литвинюк і В. Демиденко [15].

Наукове осмислення сутності ліквідності також неможливе без урахування її інституційної ролі. Ліквідність забезпечує безперервність платіжних операцій, стабільність системи розрахунків, виконання державних соціально-економічних програм, а також підтримку інвестиційного процесу через механізми кредитування. У цьому аспекті ліквідність набуває рис суспільного блага, від рівня якого залежить стабільність усієї економіки.

Отже, у найширшому значенні сутність ліквідності комерційного банку полягає в її інтегральній ролі — як фінансового ресурсу, інструмента ризик-менеджменту, елемента стратегічного управління, індикатора довіри, регулятивного об'єкта та ключової передумови функціональної стійкості банківської системи. Ліквідність відображає не тільки здатність банку виконувати зобов'язання, але й рівень ефективності його менеджменту, якість активів, силу ресурсної бази, відповідність регуляторним вимогам і стійкість до зовнішніх економічних викликів.

1.2 Чинники, принципи та методи управління ліквідністю комерційних банків

Управління ліквідністю комерційного банку у сучасних умовах економічної турбулентності постає як складний багаторівневий процес, що поєднує системний аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів, дотримання теоретично обґрунтованих принципів та застосування комплексу методів для підтримання оптимального рівня ліквідності. Оскільки ліквідність визначає здатність банку забезпечувати безперервність фінансових операцій та виконувати зобов'язання перед клієнтами й контрагентами, то ефективність її

управління безпосередньо формує рівень фінансової стійкості, репутаційну надійність та конкурентоздатність установи.

Наукові підходи до класифікації чинників управління ліквідністю базуються на розмежуванні їх на зовнішні та внутрішні. Внутрішні фактори формуються всередині банківської установи, тоді як зовнішні обумовлюються загальноекономічним, політичним і регуляторним середовищем. Ліквідність має інтегральний характер, тому її зміна є результатом взаємодії багатьох факторів, які діють одночасно, створюючи складні конфігурації ризиків.

1. Внутрішні чинники ліквідності. Серед внутрішніх чинників ключовими є структура активів і пасивів, якість кредитного портфеля, рівень диверсифікації банківських операцій, стратегії управління ресурсами та підходи до ризик-менеджменту. Значний вплив має співвідношення строків погашення активів і зобов'язань. Порушення строкової збалансованості призводить до формування розривів ліквідності, що погіршує фінансову стійкість банку.

На думку І. Косаревої, ефективність управління ліквідністю банку значною мірою залежить від збалансованості його активів і пасивів, оскільки саме їхня структура визначає здатність установи формувати необхідні грошові потоки для покриття поточних зобов'язань. Надмірна концентрація ресурсів у довгострокових кредитах посилює ризик ліквідності, адже звужує частку високоліквідних активів, які можуть бути оперативно використані у разі раптового відтоку коштів [2].

Вплив внутрішніх чинників посилюється у періоди економічної нестабільності. У роботах А. Бойка акцентовано, що підвищення ризиковості кредитних операцій, зростання частки непрацюючих активів та погіршення якості капіталу створюють додатковий тиск на ліквідність банку [11]. Отже, внутрішня якість менеджменту є визначальним фактором, що забезпечує спроможність банку адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

2. Зовнішні чинники ліквідності. До зовнішніх чинників належать макроекономічні умови, стан фінансових ринків, валютні коливання, процентна політика НБУ, інфляційна динаміка, попит на кредитні ресурси, а також рівень

довіри вкладників. І. Косарева та Д. Крамська підкреслюють, що саме зовнішні фактори найчастіше створюють первинний імпульс до погіршення ліквідності, оскільки вони впливають на вартість, доступність та структуру фінансових ресурсів [2].

Суттєвий вплив має державне регулювання, зокрема монетарна політика НБУ. Підвищення облікової ставки, зміни в підходах до формування обов'язкових резервів, коригування нормативів Н6, Н4 чи показників LCR та NSFR безпосередньо впливають на політику банків у сфері управління ліквідністю. За висновками У. Грудзевич, запровадження підходів Базель III та оновлених нормативів ліквідності є ключовим елементом зміцнення стійкості банківської системи, оскільки дозволяє підвищити її здатність протистояти кризовим явищам та зменшувати вразливість до ризиків, пов'язаних із нестачею ліквідних ресурсів [7].

Значну роль відіграє довіра вкладників і суспільні очікування щодо стійкості банківської системи. У періоди економічної нестабільності населення активніше переорієнтовує кошти між коротко- і довгостроковими інструментами, що впливає на строкову структуру пасивів. Значення цього фактору підтверджується аналітичними оглядами депозитного ринку, які демонструють циклічність поведінки вкладників. Також зовнішній вплив здійснює доступність кредитних ресурсів і державних програм, зокрема «5–7–9%», які впливають на структуру активів і ліквідність банків через перерозподіл кредитних потоків.

Управління ліквідністю ґрунтується на низці принципів, які визначають підходи до оцінювання ризику ліквідності, формування резервів, забезпечення збалансованості грошових потоків та оптимізації ресурсної бази банку. Наукова література трактує принципи як базові вимоги, що забезпечують раціональність управлінських рішень і запобігають виникненню критичних розривів ліквідності.

1. Принцип збалансованості активів і пасивів. А. Герасимович та співавтори стверджують, що одним із фундаментальних принципів є

забезпечення відповідності строків погашення активів та зобов'язань, що дозволяє уникати структурних дисбалансів і формувати стабільну фінансову позицію [1]. Дотримання цього принципу мінімізує необхідність екстреного залучення дорогих ресурсів або продажу активів із дисконтом.

2. Принцип оптимальної ліквідності. Цей принцип передбачає підтримання такого рівня ліквідності, який гарантує стійкість банку, але не призводить до надмірної концентрації в малодохідних активах. М. Литвинюк і В. Демиденко підкреслюють, що надлишкова ліквідність так само небажана, як і її дефіцит, оскільки знижує прибутковість активних операцій [15].

3. Принцип диверсифікації ресурсів. Джерела фінансування повинні бути різноманітними за строковістю, структурою та групами клієнтів. Недостатня диверсифікація підвищує чутливість банку до коливань ринку. Дослідження У. Грудзевич демонструють, що диверсифікація ресурсної бази є ключовим чинником, що знижує ризик ліквідності в умовах посилених вимог Базель III [14].

4. Принцип відповідності стратегічним цілям банку. Ефективне управління ліквідністю можливе лише за умови узгодження рішень із довгостроковими цілями розвитку фінансової установи, її бізнес-моделлю та ризиковим профілем. Це підтверджується практичними підходами провідних банків до формування політики управління активами і пасивами.

Ефективне управління ліквідністю неможливе без формування цілісної системи принципів, що визначають логіку та послідовність дій банку в умовах мінливої ринкової кон'юнктури. У сучасній науковій літературі підкреслюється, що ключовими принципами підтримання ліквідності є превентивність, збалансованість строкової структури активів та пасивів, диверсифікація джерел фінансування, а також безперервний моніторинг ризиків, пов'язаних з відтоком коштів клієнтів і змінами вартості ресурсів. Принцип превентивності передбачає формування таких управлінських рішень, які дають змогу банку заздалегідь реагувати на зміни зовнішніх і внутрішніх факторів ліквідності, зокрема

динаміку грошово-кредитної політики, коливання інфляційних очікувань та трансформацію міжбанківського ринку.

Принцип збалансованості строків є одним із наріжних каменів системи управління ліквідністю, адже невідповідність термінів погашення активів і строків виконання зобов'язань створює загрозу касових розривів і підвищує чутливість банку до зовнішніх шоків. Як наголошує Костюченко Т. І., оптимальна структура активів і пасивів є індикатором здатності банку забезпечувати стабільне залучення та розміщення ресурсів навіть у періоди високої волатильності фінансових ринків. Відтак принцип диверсифікації передбачає уникнення концентрації коштів за окремими сегментами чи контрагентами, що особливо важливо в умовах зростання ризику дефіциту фондування під час кризових фаз економічного циклу [3].

Методи управління ліквідністю в наукових працях поділяють на операційні, стратегічні та нормативні. Операційні методи пов'язані з щоденним регулюванням залишків на кореспондентських рахунках, управлінням портфелем високоліквідних цінних паперів, а також із застосуванням інструментів оперативного фондування, зокрема міжбанківських кредитів або операцій РЕПО. На думку В. Шийко, активно-пасивні операції відіграють ключову роль у короткостроковому вирівнюванні ліквідності, адже дають змогу банку швидко залучати або перерозподіляти ресурси без зміни довгострокової стратегії діяльності [16].

Стратегічні методи управління ліквідністю включають формування політики управління ризиком ліквідності, встановлення лімітів, моделювання сценаріїв стресових ситуацій, планування довгострокової структури ресурсної бази та розробку комплексних моделей прогнозування грошових потоків. У дослідженні О. Єркес та Т. Гордієнко наголошується, що стратегічне управління ліквідністю є ключовим елементом у системі ризик-орієнтованого нагляду, оскільки саме довгострокове планування дозволяє банкам зменшувати залежність від короткострокових джерел фондування та формувати більш стійку й передбачувану ліквіднісну позицію в умовах зростання регуляторних вимог

[17]. Моделювання сценаріїв стрес-тестування, запропоноване Базельським комітетом, передбачає аналіз екстремальних, але можливих ситуацій – різкого відтоку депозитів, падіння вартості ринкових активів або обмеження доступу до міжбанківського кредитування.

Нормативні методи ґрунтуються на вимогах регулятора, які визначають мінімально допустимий рівень ліквідності та правила її оцінювання. В Україні такі норми закріплені в Інструкції НБУ про порядок регулювання діяльності банків, яка встановлює вимоги щодо миттєвої, поточної та короткострокової ліквідності. Проте за останні роки регулятивний підхід суттєво трансформувалася відповідно до рекомендацій Базель III, що відобразилось у впровадженні нових стандартів – коефіцієнтів LCR та NSFR. Саме вони формують фундамент сучасного ризик-орієнтованого нагляду, спрямованого на забезпечення стійкості банків у середньо- та довгостроковій перспективі.

Зміна регулятивної парадигми вплинула й на інструментарій банків, адже вимога утримувати значні обсяги ліквідних активів стимулює банки до оптимізації структури портфеля цінних паперів та перегляду підходів до формування резервів. У сучасних умовах важливе значення має управління надлишковою ліквідністю, яка може накопичуватися внаслідок високих процентних ставок, обмежень кредитування або зниження попиту бізнесу на позики [18]. Це явище активно обговорюється в аналітичних публікаціях, де зазначається, що надлишкові ресурси не лише знижують потенційну дохідність банку, а й ускладнюють підтримання ефективної структури активів.

Методи управління ліквідністю також охоплюють інструменти центрального банку, що дають змогу банкам регулювати обсяги короткострокових ресурсів. Серед них важливе місце займають депозитні сертифікати НБУ, які слугують механізмом абсорбування надлишкової ліквідності та забезпечують банкам можливість отримання гарантованого доходу за умов зниженої активності на кредитному ринку. Зміни в підходах НБУ до розрахунку обов'язкових резервів, зокрема коригування структури

резервування за строковими депозитами, спрямовані на посилення конкуренції між банками та підвищення стійкості ресурсної бази.

Окремої уваги потребує оцінювання впливу зовнішніх чинників, серед яких визначальними в останні роки стали військові ризики, валютні коливання та зміни макрофінансового середовища. У. Грудзевич і Н. Дребот акцентують, що у період воєнного стану банки змушені коригувати політику ліквідності, формувати додаткові запаси високоліквідних активів і гнучкі механізми фондування, оскільки поведінка вкладників стає менш передбачуваною, а попит на кредити – волатильним [7].

Отже, принципи, чинники та методи управління ліквідністю утворюють цілісну систему, яка забезпечує банку здатність підтримувати фінансову рівновагу в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів. Наукові підходи свідчать, що ефективна система управління ліквідністю передбачає гармонійне поєднання нормативних вимог, внутрішніх стратегій банку та інструментів грошово-кредитної політики, що дає змогу мінімізувати ризики й забезпечувати стабільність банківської діяльності в довгостроковій перспективі.

1.3 Методичні підходи до оцінювання ліквідності комерційних банків

Методичні засади управління ліквідністю комерційних банків становлять цілісну систему принципів, інструментів, регламентів, процедур і аналітичних підходів, які забезпечують підтримання достатнього рівня ліквідності та мінімізацію ризику її дефіциту в різних фазах економічного циклу. Вони формуються на перетині теорії банківського менеджменту, нормативно-правових вимог, методів фінансового аналізу та сучасної практики ризик-орієнтованого нагляду. На думку провідних дослідників, ефективне управління ліквідністю — це не лише технічна функція контролю за відповідністю активів і зобов'язань, а стратегічний елемент забезпечення фінансової стійкості банку та запобігання системним ризикам.

Одним із ключових методичних підходів є формування багаторівневої системи оцінювання ліквідності, яка передбачає використання традиційних коефіцієнтів, нормативів, показників платоспроможності, а також специфічних індикаторів, що відображають стійкість до шоків змін ринкового середовища. Згідно з класичними підходами, запропонованими у працях А. Герасимовича та його співавторів, аналіз ліквідності базується на структурному порівнянні термінів погашення активів і строковості зобов'язань, виявленні розривів ліквідності та оцінюванні їх впливу на баланс банку.

Управління ліквідністю базується на низці принципів, серед яких особливе місце займають принципи збалансованості, комплексності, превентивності та гнучкості управлінських рішень. І. Косарева та Д. Крамська зазначають, що методичні засади повинні поєднувати короткострокові інструменти забезпечення оперативної ліквідності з довгостроковим стратегічним плануванням, що дає змогу мінімізувати вплив коливань на фінансових ринках [2]. Такий підхід забезпечує стабільність банку навіть за умов різких змін макроекономічної ситуації.

Суттєве значення має і методологія оцінювання впливу факторів ліквідності. За класифікацією А. Бойка, зовнішні фактори (монетарна політика, динаміка депозитної бази, валютні ризики, інфляційні тенденції) та внутрішні (структура активів і пасивів, диверсифікація ресурсної бази, якість кредитного портфеля) формують підґрунтя для прийняття рішень щодо оптимального управління ліквідністю [11]. Відповідно, методичні засади повинні передбачати моделювання різних сценаріїв, що дає змогу банкам адаптувати стратегію в режимі реального часу.

У науковій літературі та банківській практиці одним із базових методичних інструментів управління ліквідністю є GAP-аналіз. Він полягає у визначенні розривів між активами та зобов'язаннями за термінами погашення. Як наголошує Т. Костюченко, саме своєчасне виявлення розривів ліквідності дає змогу оцінити потребу банку в залученні додаткових ресурсів або перерозподілі внутрішніх потоків для уникнення дефіциту коштів [3].

Додатковим інструментом методичного забезпечення управління ліквідністю є аналіз грошових потоків. Як підкреслює Ю. Макаренко, оцінювання фактичних та прогнозних обсягів надходжень і виплат дає змогу визначити часову структуру ліквідності, оцінити потреби банку в резервуванні ресурсів та передбачити можливі ризикові сценарії. У межах цього підходу особливий акцент робиться на короткострокових ліквідних розривах, які можуть бути критичними в періоди підвищеної ринкової нестабільності [19].

Важливим методичним компонентом є інтеграція вимог Базель III у внутрішню систему моніторингу ліквідності. Як підкреслює У. Грудзевич, впровадження показників LCR та NSFR формує нову якість підходів до управління ліквідністю, оскільки банки мають забезпечувати відповідність не лише поточних, а й структурних параметрів ліквідності [14]. Це стимулює банки до формування більш стійких і диверсифікованих джерел фінансування, що підвищує їхню здатність протистояти шокам.

Ефективна методика управління ліквідністю комерційного банку передбачає комплексне застосування як нормативних, так і внутрішньобанківських інструментів, що дають можливість досягти збалансованості грошових потоків у коротко- та довгостроковому вимірі. У цьому контексті важливого значення набуває систематизація процедур моніторингу, оцінювання та прогнозування ліквідності, адже саме багаторівневий підхід дозволяє мінімізувати ризики втрати платоспроможності та забезпечити стійкість банківської діяльності.

Одним із центральних елементів методичних засад управління ліквідністю виступає організація системи стратегічного планування, що охоплює формування політики управління активами і пасивами, визначення параметрів ліквідності та допустимого рівня ризику. Як зазначає Т. Костюченко, ефективне управління ліквідністю ґрунтується на взаємоузгодженості планових орієнтирів та інструментів оперативного регулювання, що дозволяє забезпечити стабільність грошових потоків навіть за умов високої волатильності ринкового середовища [3].

У наукових працях значна увага приділяється оцінюванню внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на ліквідність, що має бути інтегрованим у загальну методику управління. Косарева І. П. і Крамська Д. О. зазначають, що до внутрішніх факторів належать якість активів, структура ресурсної бази, рівень диверсифікації операцій, тоді як зовнішні зумовлені макроекономічними умовами, валютною політикою та станом фінансових ринків [2]. Врахування цих груп факторів дає змогу банкам формувати гнучкі методичні підходи до управління ліквідністю, адаптовані до актуальних ринкових умов.

Окремим завданням методичних засад є впровадження системи раннього попередження (Early Warning Indicators), що дозволяє виявляти потенційні загрози ліквідності ще до їх реалізації. Згідно з результатами досліджень О. Добровольської та Є. Мошника, ефективний моніторинг ключових індикаторів — таких як відтік депозитів, зменшення обсягів ліквідних активів, зміна структури міжбанківських операцій — дає змогу банкам своєчасно реагувати на негативні тенденції та застосовувати інструменти стабілізації грошових потоків [8].

Не менш важливим компонентом методичних засад є алгоритм управління ліквідністю в надзвичайних умовах, зокрема під час кризових явищ, різких коливань валютного курсу або у період воєнного стану. Науковці Грудзевич У. Я. та Дребот Н. П. підкреслюють, що кризові умови формують потребу в адаптованих підходах до управління ліквідністю, які включають постійний контроль за динамікою високоліквідних активів, використання інструментів НБУ, активізацію операцій з цінними паперами та оптимізацію строкової структури депозитів [7].

Методика управління ліквідністю також має включати регулярну оцінку якості активів, оскільки їх низька ліквідність створює значний ризик виникнення дефіциту платіжних ресурсів. У роботах Литвинюк М. та Демиденка В. наголошується, що аналіз активів за ступенем ліквідності дозволяє банку формувати портфель, який може бути швидко конвертований у грошові кошти

без суттєвих втрат вартості, що є критично важливим для забезпечення виконання поточних зобов'язань [15].

Невід'ємним елементом методичних засад управління ліквідністю є інтеграція вимог Базель III, які спрямовані на посилення стійкості банків до ліквіднісних шоків. Відповідно до міжнародних стандартів, банкам необхідно дотримуватися нормативів LCR (Liquidity Coverage Ratio) та NSFR (Net Stable Funding Ratio), що дає змогу забезпечити стабільне фінансування у коротко- та довгостроковому вимірі. Дослідження Еркес О. та Гордієнко Т. вказують, що застосування цих показників в Україні підвищує прозорість та прогнозованість ліквідності, а також сприяє впровадженню ризик-орієнтованого підходу до нагляду [17].

Поглиблена увага в сучасних методиках управління ліквідністю приділяється інформаційно-аналітичним системам, здатним автоматизувати процеси оцінювання грошових потоків, моделювання ризиків та формування прогнозних показників. Як зазначає Л. Миненко, використання цифрових інструментів та ризик-орієнтованих методів аналізу підвищує точність сценарних розрахунків і дає банкам можливість своєчасно ідентифікувати потенційні загрози ліквідності [20].

Важливим елементом методичного забезпечення є й диверсифікація джерел фондування. На думку І. Косаревої, формування збалансованої структури пасивів та опора на різні види ресурсів знижує залежність банку від окремих сегментів ринку та підвищує його стійкість до фінансових шоків [2].

Значну роль у формуванні ефективної системи управління ліквідністю відіграє й організаційна структура банку. К. Ларіонова наголошує, що чіткий розподіл повноважень між підрозділами та активна діяльність комітету з управління активами і пасивами (ALCO) забезпечують оперативність управлінських рішень і сприяють оптимізації ліквідності в поточній діяльності банку [18].

Подальше вдосконалення методичного забезпечення управління ліквідністю передбачає не лише використання аналітичних інструментів та

моделювання можливих сценаріїв, а й застосування системи кількісних показників, що забезпечують об'єктивність оцінювання ліквідності та дозволяють порівнювати її рівень із установленими регуляторними вимогами. Регламентація ліквідності на основі стандартизованих нормативів дає змогу банкам формувати цілісну систему контролю, яка поєднує оперативні та стратегічні підходи, забезпечує прозорість процесу оцінювання та підсилює стійкість фінансової установи до зовнішніх і внутрішніх шоків.

У цьому контексті важливе значення мають показники, які формалізують взаємозв'язок між наявними ліквідними активами, структурою зобов'язань і потребами банку в стабільному фінансуванні. Використання таких коефіцієнтів дозволяє не лише оцінити здатність банку виконувати поточні зобов'язання, а й визначити рівень його довгострокової ліквідності та збалансованість ресурсної бази. Застосування цих нормативів є ключовим елементом інтеграції вимог Базель III у практику банківського нагляду, що забезпечує уніфікацію підходів до моніторингу ліквідності та підвищує якість управлінських рішень.

Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами ($LCR_{\text{вв}}$) використовується для оцінювання здатності банку виконати свої короткострокові зобов'язання протягом 30-денного періоду за умови стресового навантаження. Його значення визначається співвідношенням високоякісних ліквідних активів до чистого прогнозного відтоку коштів за відповідний період. Розрахунок здійснюється за формулою:

$$LCR_{\text{вв}} = \frac{HQLA}{\text{Чистий прогнозний відтік коштів протягом 30 днів}} \times 100\%. \quad (1.1)$$

Показник відображає достатність ліквідних активів для покриття очікуваних відтоків та дозволяє оцінити стійкість банку до короткострокових шоків. Відповідно до нормативних вимог НБУ, значення $LCR_{\text{вв}}$ має бути не нижчим ніж 100 %.

Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{iv}) розраховується за аналогічним принципом, проте враховує лише активи та зобов'язання, номіновані в іноземній валюті. Формула розрахунку має вигляд:

$$LCR_{iv} = \frac{HQLA_{FX}}{\text{Чистий прогнозний відтік коштів у іноземній валюті протягом 30 днів}} \times 100\%. \quad (1.2)$$

Показник характеризує здатність банку самостійно покривати валютні відтоки без залучення ресурсів у національній валюті. Нормативне значення LCR_{iv} також становить не менше 100 %.

Норматив чистого стабільного фінансування (NSFR) використовується для оцінювання здатності банку забезпечувати стійкість фінансування в середньостроковій та довгостроковій перспективі. Показник визначається співвідношенням доступного стабільного фінансування до потреби в стабільному фінансуванні. Формула розрахунку має вигляд:

$$NSFR = \frac{\text{Доступне стабільне фінансування}}{\text{Потреба в стабільному фінансуванні}} \times 100\%. \quad (1.3)$$

Дотримання нормативного значення NSFR на рівні не менше 100 % свідчить про достатність ресурсів, які можуть підтримувати діяльність банку протягом щонайменше одного року, навіть за умов ринкових коливань.

Коефіцієнт загальної ліквідності (CR) належить до аналітичних показників, що використовуються для оцінювання здатності банку покривати свої зобов'язання за рахунок усіх наявних ліквідних активів. У загальному вигляді показник визначається як співвідношення поточних ліквідних активів до короткострокових зобов'язань:

$$CR = \frac{\text{Поточні ліквідні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}} \times 100\%. \quad (1.4)$$

Вищі значення цього коефіцієнта свідчать про кращу здатність банку виконувати зобов'язання у короткостроковому періоді. Рекомендовані значення в економічній літературі варіюють, проте коефіцієнт нижче 100 % зазвичай сигналізує про потенційний дефіцит ліквідності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (КАЛ) характеризує частку зобов'язань, що можуть бути негайно погашені за рахунок найбільш ліквідних активів — грошових коштів та їх еквівалентів. Формула має вигляд:

$$\text{КАЛ} = \frac{\text{Грошові кошти та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання}} \times 100\%. \quad (1.5)$$

Показник дає змогу оцінити спроможність банку миттєво реагувати на непередбачені відтоки коштів. У фінансовій теорії вважається, що значення КАЛ у межах 20–25 % свідчить про прийнятний рівень ліквідності, хоча оптимальний рівень залежить від специфіки діяльності банку та структури його зобов'язань.

Отже, методичні засади управління ліквідністю мають формувати універсальну, але гнучку систему, здатну реагувати на внутрішні та зовнішні зміни, забезпечувати виконання регуляторних вимог, мінімізувати ризики та гарантувати фінансову стійкість банку в коротко- і довгостроковій перспективі. Саме багаторівневий підхід до оцінювання, планування та регулювання ліквідності, підкріплений сучасними інструментами аналізу й міжнародними стандартами, створює основу для ефективного функціонування банківської системи в Україні.

Висновки до розділу 1

У ході теоретичного дослідження сутності, чинників та методичних підходів до управління ліквідністю комерційних банків було сформовано цілісне уявлення про природу цього явища та ключові інструменти забезпечення його стабільності в умовах сучасної фінансової системи. Розгляд базових теоретичних

положень дозволив окреслити фундаментальні аспекти, що визначають стратегічну та операційну поведінку банків у сфері ліквідності, а також сформулювати методологічний підхід до подальшого аналітичного вивчення цієї проблематики.

По-перше, аналіз сутності категорії «ліквідність» підтвердив її багатовимірний характер. Ліквідність охоплює не лише спроможність банку своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, а й здатність оптимально трансформувати активи у грошові кошти без суттєвих втрат, підтримуючи баланс між рентабельністю та фінансовою стійкістю. Концепція ліквідності тісно пов'язана з довірою стейкхолдерів, адекватністю ресурсної бази, структурою активів, станом грошово-кредитного ринку та загальною макроекономічною стабільністю. Теоретичний аналіз підтверджує, що ліквідність є однією з ключових умов стабільного функціонування банківської системи та загальної фінансової безпеки країни.

По-друге, систематизація чинників, що впливають на ліквідність, дала змогу виділити їх у кілька груп: внутрішні (структура балансу, якість активів, диверсифікація ресурсів, політика управління ризиками) та зовнішні (регуляторні вимоги, кон'юнктура фінансових ринків, процентна політика, рівень довіри клієнтів). Особливу увагу було приділено принципам управління ліквідністю — збалансованості строків, диверсифікації джерел фінансування, гнучкості, стабільності та безперервності моніторингу. Вони формують основу для прийняття управлінських рішень і визначають ефективність реалізації стратегічних і тактичних підходів до забезпечення оптимального рівня ліквідності.

По-третє, опрацювання методів управління ліквідністю показало, що комерційні банки застосовують широкий спектр інструментів: від традиційних підходів (контроль за обсягами ліквідних активів, аналіз грошових потоків, регулювання строкової структури балансу) до сучасних моделей, заснованих на прогнозуванні, стрес-тестуванні, використанні систем раннього попередження та застосуванні ризик-орієнтованих технологій. Важливим елементом є

дотримання регуляторних нормативів ліквідності та міжнародних стандартів (зокрема Basel III), що підсилюють стабільність банківського сектору та сприяють зміцненню фінансової стійкості.

Отже, управління ліквідністю комерційних банків є складною багатокомпонентною системою, яка потребує науково обґрунтованих підходів, комплексного аналізу та ефективного застосування сучасних управлінських технологій. Теоретичні основи, розглянуті в першому розділі, формують методологічний фундамент для подальшого дослідження практичних аспектів ліквідності, оцінювання її рівня в конкретному банку та розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності управління нею в умовах динамічного фінансового середовища.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

2.1 Оцінка та аналіз ефективності управління ліквідністю комерційних банків

Ефективне управління ліквідністю є однією з ключових передумов стабільного функціонування комерційних банків, оскільки забезпечує їх здатність виконувати поточні та майбутні зобов'язання в різних економічних умовах. У сучасному фінансовому середовищі банки працюють за умов високої мінливості ринкових показників, структурних змін у поведінці клієнтів, трансформації грошово-кредитної політики та посилення регуляторних вимог. Такі фактори зумовлюють необхідність постійного перегляду підходів до формування ліквідних активів, управління строковістю зобов'язань та підтримання оптимального рівня резервів.

У цих умовах оцінка ефективності управління ліквідністю комерційних банків набуває особливої важливості. Вона дає змогу визначити, наскільки збалансованою є структура активів і пасивів банку, чи відповідає вона встановленим нормативам та чи забезпечує достатній запас ліквідності для покриття коротко- й довгострокових потреб. Аналіз фактичних показників, їх динаміки, структури та відповідності вимогам регулятора дозволяє зробити висновки про рівень стійкості банківської установи та ефективність її політики управління ліквідністю.

Будь-які кризові події мають прямий вплив на ліквідність банків. Це проявляється у відпливі грошового капіталу, девальвації національної валюти, збільшенні частки проблемних кредитів, зростанні інфляційного тиску та процентних ставок, а також у погіршенні якості корпоративного управління.

З огляду на це, забезпечення достатнього рівня ліквідності банків є одним із ключових завдань монетарної політики Національного банку України та

виступає важливим чинником підтримання стабільності банківського сектору й економічної системи загалом.

Для здійснення контролю за ліквідністю фінансових установ НБУ застосовує систему нормативів, серед яких: коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{ВВ}), коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR_{ІВ}) та показник чистого стабільного фінансування (NSFR).

У результаті адаптації українського банківського регулювання до європейських стандартів та рекомендацій Базельського комітету, у 2019 та 2022 роках Національний банк України відмовився від практичного використання таких нормативів, як норматив миттєвої ліквідності (Н4), норматив поточної ліквідності (Н5) та норматив короткострокової ліквідності (Н6).

Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) вважається значно більш жорстким показником порівняно з Н4 та Н5, оскільки він відображає співвідношення високоякісних ліквідних активів банку до прогнозованого обсягу можливого відтоку коштів протягом 30 днів у стресових умовах. Такий підхід забезпечує здатність банку підтримувати належний рівень фінансової стійкості навіть за умов різкого скорочення ресурсної бази та посилення кризових явищ.

Показник чистого стабільного фінансування (NSFR) є сучасним інструментом оцінювання середньострокової ліквідності. Він ґрунтується на аналізі поєднання статистичних даних та фактичних обсягів доступних і необхідних джерел стабільного фінансування, що дозволяє банкам підтримувати стійкість навіть за високого рівня ринкової турбулентності.

У процесі гармонізації методології оцінки ліквідності з європейськими стандартами все більше уваги приділяється оцінюванню ризику ліквідності та визначенню достатності внутрішніх механізмів забезпечення ліквідності фінансової установи.

19 липня 2024 року НБУ оприлюднив Постанову «Про затвердження Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішньої ліквідності в банках України та банківських групах», у якій визначено принципи, вимоги та

методичні засади здійснення оцінки достатності внутрішньої ліквідності (ІЛААР). Виконання вимог цього документа дозволить банкам ефективніше прогнозувати власну ліквідність у короткостроковому періоді (до одного року) та середньостроковому горизонті (до трьох років), беручи до уваги рівень ризик-апетиту та стратегічні орієнтири, закладені в бізнес-планах.

Регулювання ліквідності Національним банком України здійснюється не лише через запровадження нормативних вимог та внутрішніх процедур контролю ліквідності (мікрорівень), а й за допомогою стандартних інструментів макрорівневого впливу. До таких інструментів належать: операції рефінансування, проведення операцій на відкритому ринку, стабілізаційні кредити, боргові операції, валютні свопи, операції з державними цінними паперами, а також введення адміністративних обмежень і встановлення мінімальних резервних вимог.

Для виявлення ключових тенденцій та оцінки змін у рівні банківської ліквідності доцільно проаналізувати середні значення показників LCR та NSFR. Оскільки ці показники НБУ публікує у розрізі окремих банків, подальший аналіз базуватиметься на групі системно важливих банків (СВБ).

Національний банк щороку визначає перелік СВБ з метою забезпечення стабільності всієї банківської системи та проводить до них підвищені регуляторні вимоги. За оцінкою НБУ, збої у роботі або можливе банкрутство системно важливого банку здатні спричинити суттєві негативні наслідки для фінансової системи та економіки загалом. Це обумовлено масштабом діяльності таких установ, складністю їх бізнес-моделей та численними взаємозв'язками з іншими учасниками ринку. Завдяки своїй значній ринковій ролі СВБ можуть ухвалювати рішення, що не завжди відповідають інтересам системної стабільності, а спрямовані на власну вигоду. Подібні дії послаблюють ринкову дисципліну та створюють нерівні умови конкуренції.

Аналіз середніх значень показників ліквідності системно важливих банків України дає змогу оцінити динаміку їхньої стійкості в період 2021-2024 років (табл. 2.1).

У 2021 році LCR_{вв} практично не змінився, а з 2022 року показав різке зростання до 334,89%. У 2023 році значення залишилося на схожому рівні, після чого у 2024 році знизилося до 295,74%.

Таблиця 2.1 – Середні значення показників ліквідності СББ 2021-2024 рр, %

Показник	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
LCR _{вв} (коефіцієнти покриття ліквідністю за всіма валютами), %	239,98	334,89	330,31	295,74
LCR _{ів} (коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті), %	220,4	322,08	347,64	387,6
NSFR (норматив довгострокової ліквідності), %	136,73	171,51	212,7	196,58

Джерело: пораховано за джерелом [21]

Зростання після 2021 року можна пояснити підвищеним попитом регулятора на ліквідні активи на тлі воєнної нестабільності, а також обережною політикою банків, які накопичували додаткову ліквідність для покриття потенційних ризиків. Навіть із певним зниженням у 2024 році рівень показника майже втричі перевищує норматив, що свідчить про здатність банків виконувати свої короткострокові валютні зобов'язання навіть у складний період.

Показник LCR_{ів} у 2021 році дещо зменшився до 220,4%, однак у наступні роки демонстрував суттєве зростання: до 322,08% у 2022 році, 347,64% у 2023 році та 387,6% у 2024 році. Така тенденція пояснюється як загальним зміцненням ліквідної позиції банків у відповідь на регуляторні стимули, так і збільшенням попиту на високоякісні активи, зокрема ОВДП, які банки активно купували. Показник LCR_{ів} у 2024 році майже в чотири рази перевищує норматив у 100%, що свідчить про дуже високий рівень короткострокової стійкості у національній валюті.

Схожа тенденція спостерігається для показника NSFR, який вимірює довгострокову стійкість банку. У 2021 році його значення становило 136,73%, у 2022 році зросло до 171,51%, у 2023 році – до 212,7%, а у 2024 році – до

1996,58%. Приріст у 2021-2023 роках є логічним наслідком зміцнення стабільної ресурсної бази банків, зокрема завдяки довгостроковим гривневим депозитам та значному обсягу державних цінних паперів у портфелях банків. Значення показника у 2024 році аномально високе, що може бути пов'язано з різким збільшенням частки стабільного фінансування, можливо, через зміну вимог НБУ або суттєве зниження короткострокових зобов'язань. У будь-якому разі значення NSFR у десятки разів перевищує норматив у 100%, що свідчить про надзвичайно високий запас довгострокової ліквідності.

Діаграма дає змогу візуально оцінити зміну рівня ліквідності системно важливих банків та простежити відмінності у поведінці короткострокових і довгострокових нормативів (рис 2.1). Графічне відтворення чітко демонструє загальну тенденцію до зростання ліквідності у банківській системі після початку повномасштабної війни, а також дозволяє оцінити ступінь стабільності кожного показника.

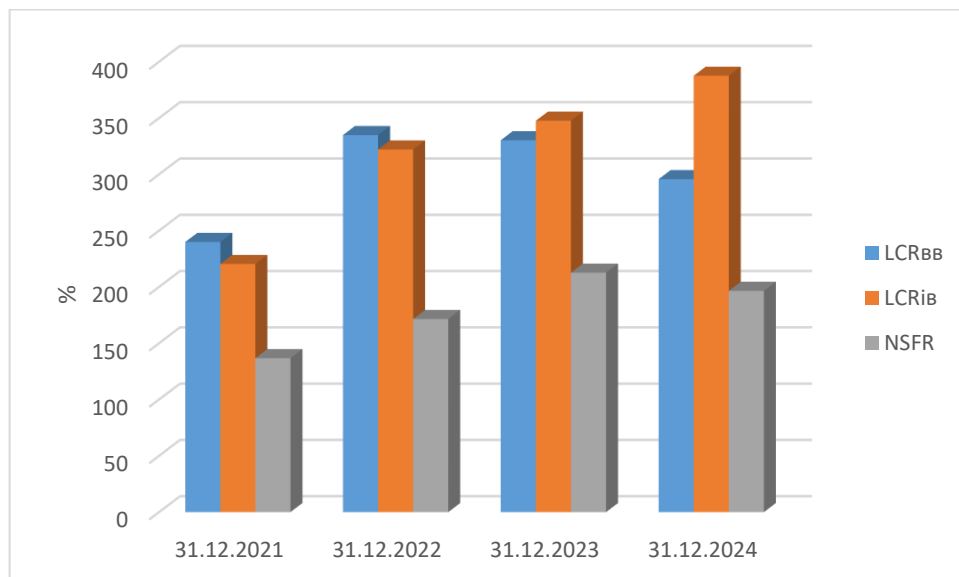

Рисунок 2.1 – Динаміка середніх показників ліквідності СВБ за 2021-2024 рр.

Джерело: створено автором за джерелом [21]

Візуальне відображення динаміки середніх значень показників ліквідності системно важливих банків свідчить про доволі передбачувану й узгоджену зміну двох короткострокових нормативів — LCRвв та LCRів. Обидва показники

перебувають у близьких діапазонах значень, що вказує на пропорційність управління ліквідністю в національній та іноземній валюті. Значення LCR_{вв} зростає у 2022 році, після чого частково знижується у 2023–2024 роках, однак не виходить за межі високих рівнів і стабільно перевищує мінімальні регуляторні вимоги. Натомість LCR_{ів} демонструє виразну висхідну динаміку: щороку його значення збільшується, що свідчить про цілеспрямоване нарощування банками високоліквідних активів саме у валютній складовій.

Динаміка нормативу NSFR відзначається поступовим, рівномірним зростанням упродовж 2021–2023 років. У 2024 році показник залишається високим, хоча й дещо нижчим порівняно з піковими значеннями попереднього періоду. Візуальна форма графіка відображає сталість довгострокової ліквідності та відсутність різких коливань, що свідчить про стабільність структури фінансування СББ та їхню спроможність підтримувати збалансованість активів і пасивів у довшій перспективі.

Узагальнюючи, наведена динаміка підтверджує, що системно важливі банки України протягом 2021–2024 років зберігали високий рівень ліквідності. Зростання LCR_{ів} та стійкі значення LCR_{вв} є свідченням посилення короткострокової стійкості банків, тоді як помірне підвищення NSFR відображає міцність довгострокової ресурсної бази. Сукупність цих тенденцій сигналізує про здатність СББ ефективно виконувати зобов'язання та підтримувати фінансову стабільність навіть в умовах високої макроекономічної невизначеності.

Разом із тим аналіз ліквідності лише системно важливих банків не дає повної картини стійкості всієї банківської системи України. СББ дійсно формують її основу, однак саме порівняння їхніх показників із середніми значеннями по всіх банках дозволяє оцінити, наскільки ситуація є збалансованою та чи не приховується за високими показниками окремих установ потенційна вразливість меншого сегмента ринку. Розширений аналіз також дає можливість побачити, чи зберігається загальна тенденція до зростання ліквідності у воєнний період по всьому сектору, чи це явище властиве переважно найбільшим банкам.

Оскільки саме дрібні й середні банки можуть першими відчутти тиск воєнних ризиків та нестачу ліквідних ресурсів, порівняння середніх значень по СББ і по всій системі є доцільним з точки зору виявлення можливих диспропорцій, оцінки системних ризиків та визначення напрямів подальшого регулювання. Тому наступним кроком є аналіз середніх значень показників ліквідності, розрахованих уже для всіх банків України, що дасть змогу повніше охарактеризувати стан і динаміку ліквідності банківського сектору в умовах воєнної економічної нестабільності. Аналіз середніх значень показників ліквідності всіх комерційних банків України за 2021-2024 роки дає можливість порівняти загальний стан ліквідності сектору з ситуацією у системно важливих банках та визначити ключові відмінності (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Середні значення показників ліквідності усіх банків 2021-2024 рр.

Показник	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
LCR _{вв} (коефіцієнти покриття ліквідністю за всіма валютами), %	464,05	1516,18	745,21	736,46
LCR _{ів} (коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті), %	381,11	868,81	655,38	787,47
NSFR (норматив довгострокової ліквідності), %	222,22	238,05	251,2	314,71

Джерело: пораховано за джерелом [21]

Значення показника LCR_{вв} у 2021 році становив 464,05%, однак у 2022 році спостерігалось різке зростання до 1516,18%, тобто більш ніж утричі порівняно з попереднім роком. Така динаміка може бути пов'язана з переформатуванням валютних портфелів банків, зниженням ризикованої діяльності та суттєвим збільшенням обсягу високоліквідних активів після початку воєнних дій. У 2023-2024 роках показник знизився до 745,21% і 736,46%, однак його значення все одно багаторазово перевищують норматив у 100%. Це

свідчить про те, що навіть менші та середні банки накопичили значний запас валютної ліквідності, який був необхідний у період високої невизначеності.

У 2021 році показник LCRів дорівнював 381,11%, що більш ніж у три рази перевищує норматив. У наступні роки спостерігалось подальше коригування: у 2022 році значення зросло до 868,81%, у 2023 році знизилось до 655,38%. У 2024 році показник зріс до 787,47%, що підтверджує збереження загальної тенденції до накопичення ліквідних гривневих активів. Усі значення LCRів значно перевищують норматив, що свідчить про здатність банків покривати короткострокові зобов'язання в національній валюті навіть у період воєнної нестабільності та підвищених ризиків відтоку ресурсів.

Показник NSFR у 2021 році становив 222,22%, у 2022 році зріс до 238,05%, у 2023 році досягнув 251,2%, а у 2024 році підвищився до 314,71%. Це свідчить про послідовне зміцнення довгострокової ліквідності в банківській системі. Значення, що більш ніж удвічі або утричі перевищують норматив у 100%, означають, що банки мають достатній обсяг стабільного фінансування та здатні підтримувати довгострокові активи навіть у складних економічних умовах. Зростання NSFR у повоєнний період вказує на акумулювання довгострокових депозитів, збільшення ролі державних програм підтримки та розширення портфелів ОВДП, які забезпечують банкам стабільне фінансування.

Діаграма демонструє суттєві коливання ліквідності в банківському секторі, які значно вираженіші, ніж у групі системно важливих банків (рис. 2.2). Найбільш помітною є динаміка LCR_{вв}, що у 2022 році досягає 1516,18% — рівня, який у кілька разів перевищує значення 2021 року та є в рази вищим, ніж аналогічний показник СВБ. Такий сплеск наочно свідчить про різке нарощування банками обсягу високоліквідних активів у перший рік повномасштабного вторгнення, що відображено на графіку як найвищий показник за весь період. У наступні роки значення LCR_{вв} знижується, але навіть у 2024 році залишається істотно більшим за норматив, зберігаючи загальну тенденцію до надлишкової ліквідності.

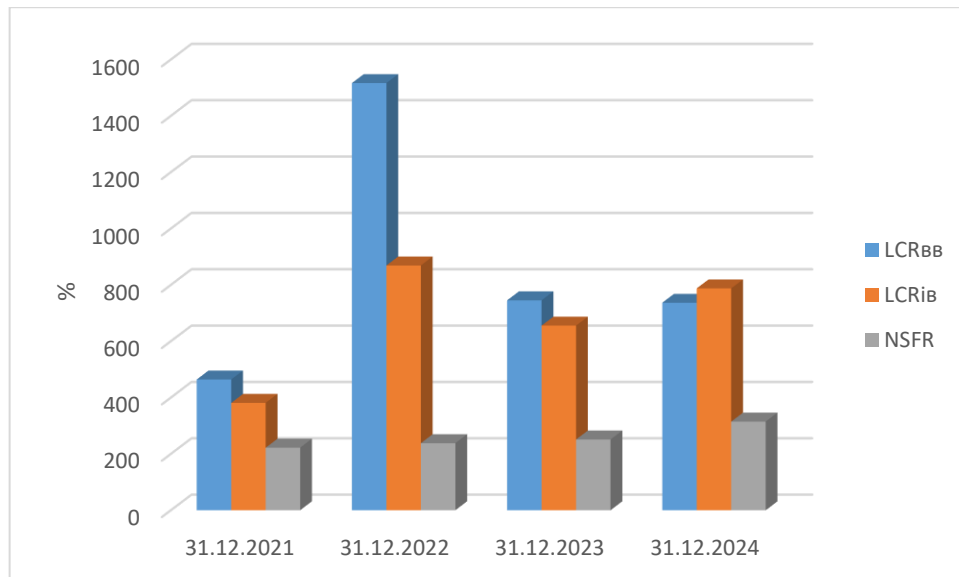

Рисунок 2.2 – Динаміка середніх показників ліквідності усіх банків України за 2021-2024 рр.

Джерело: створено автором за джерелом [21]

Динаміка LCRiB також має характерні особливості. На графіку видно, що у 2022 році показник зростає до 868,81%, після чого у 2023 році зменшується, а у 2024 році знову демонструє підвищення. Ці коливання є більш різкими та вираженими, ніж у СВБ, де зміни цього нормативу відбувалися плавніше. Високі значення LCRiB свідчать про схильність менш ліквідних і менш стійких банків утримувати значні резерви високоліквідних активів в іноземній валюті, щоб компенсувати вищий ризик і забезпечити короткострокову стійкість.

Показник NSFR у всій банківській системі демонструє поступове зростання без різких диспропорцій. На діаграмі видно стабільне підвищення з 222,22% у 2021 році до 314,71% у 2024 році, що відрізняється від аномально високого значення NSFR у системно важливих банках у 2024 році. Така більш рівномірна динаміка свідчить про поступове формування стабільної довгострокової ресурсної бази та відсутність різких структурних змін у банківській системі загалом.

Загалом, діаграма демонструє, що у 2022 році по всіх банках України відбувся різкий перегляд політики ліквідності та формування рекордних запасів

ліквідних активів, причому ця реакція була значно масштабнішою, ніж у СВБ. У наступні роки значення нормативів почали нормалізуватися, проте залишилися суттєво вищими за регуляторні вимоги. Візуальна динаміка показників свідчить про підвищену чутливість широкого банківського сектора до макрофінансових ризиків та прагнення підтримувати надлишкові резерви ліквідності як ключовий елемент захисту в умовах невизначеності.

Узагальнюючи, можна зазначити, що середні значення показників ліквідності по всіх банках України демонструють суттєво вищі рівні ліквідності порівняно з системно важливими банками. Це пояснюється тим, що невеликі банки, які мають вищу вразливість до ринкових ризиків, формують значні запаси ліквідних активів, що підвищує середні показники по системі. Загальна тенденція свідчить про те, що банківський сектор у цілому протягом 2020–2025 років підтримував високий рівень короткострокової та довгострокової стійкості. Перевищення нормативів у кілька разів свідчить про готовність банків до виконання зобов'язань у період воєнної невизначеності та про збереження довіри вкладників і кредиторів, що є ключовими передумовами стабільності фінансової системи країни.

2.2 Аналіз динаміки та структури активів АТ «Акцент-Банк»

Акціонерне товариство «Акцент-Банк» бере свій початок з 30 жовтня 1992 року, коли у Києві було створено банк під назвою «Київський приватний банк». Згодом його реорганізували в «Український кредитний банк». У березні 2007 року відбулося масштабне оновлення бренду, після якого банк отримав сучасну назву АТ «Акцент-Банк». Стратегічною метою установи стало всебічне обслуговування фізичних та юридичних осіб різних форм власності й резидентності, а також ефективне управління активами, фінансовими ресурсами, інтелектуальною власністю та ноу-хау. Банк орієнтується на підвищення якості послуг, розширення їх асортименту та впровадження інновацій, що формують конкурентні переваги на ринку. Місію АТ «Акцент-Банк» визначено як допомогу

клієнтам у прийнятті оптимальних фінансових рішень шляхом надання зручних сервісів та сучасних продуктів.

Система цінностей банку включає кілька ключових компонентів. Передусім це орієнтація на клієнта: установа прагне забезпечити високий рівень сервісу, пропонуючи продукти, що відповідають потребам користувачів і визначають нові стандарти обслуговування. Другим важливим елементом є персонал. Банк надає пріоритет розвитку своїх співробітників, створюючи умови для професійного зростання, розкриття потенціалу та підтримуючи культуру чесності, відкритості, доброзичливості, творчості й лідерства. Третя цінність — технологічність. АТ «Акцент-Банк» активно розвиває інноваційні підходи, впроваджує сучасні рішення та підтримує технологічну екосистему. Окремою складовою є якість, що проявляється у прагненні банку підтримувати високий стандарт продуктів та обслуговування.

АТ «Акцент-Банк» уповноважений надавати банківські та інші фінансові послуги (за винятком страхових), здійснюючи діяльність як у гривні, так і в іноземній валюті відповідно до законодавства України. Право на здійснення банківської діяльності підтверджено банківською ліцензією НБУ №16 від 26.10.2011 року. До основних банківських послуг належать: приймання коштів і банківських металів на вклади, відкриття і ведення поточних та кореспондентських рахунків, у тому числі металевих, а також розміщення залучених ресурсів на власний ризик та власних умовах.

Окрім цього, банк проводить кредитні операції, включаючи інвестиції в цінні папери від свого імені, надання гарантій і поручительств грошового характеру, операції факторингу, що передбачають придбання права вимоги за поставлені товари або послуги, а також лізингові операції. Банк має право на надання широкого кола фінансових послуг своїм клієнтам (крім банків), перелік яких регулюється Національним банком України.

Крім традиційних фінансових операцій, АТ «Акцент-Банк» може здійснювати інвестиційну діяльність, випускати та розміщувати власні цінні папери, організовувати та проводити лотереї, забезпечувати зберігання

цінностей або передавати сейфи в оренду, здійснювати інкасацію коштів і транспортування валютних цінностей. Дозволено також ведення реєстрів власників іменних цінних паперів (за винятком власних акцій) та надання консультаційних і інформаційних послуг у сфері банківської діяльності.

Банк також має генеральну ліцензію НБУ №16 від 26.10.2011 року на проведення валютних операцій. Відповідно до її положень АТ «А-БАНК» може здійснювати неторговельні валютні операції, проводити купівлю, продаж, обмін та інкасо готівкової іноземної валюти та чеків у касах і пунктах обміну. Також банк має право відкривати кореспондентські рахунки в уповноважених банках України та банках-нерезидентах, розміщувати та залучати іноземну валюту на внутрішньому та міжнародному ринках, а також здійснювати операції з торгівлі валютою відповідно до встановлених правил та обмежень.

З огляду на історію розвитку АТ «Акцент-Банк», особливості його діяльності та спектр фінансових послуг важливо оцінити, як ці чинники позначаються на масштабах банку та результатах його роботи. Найрепрезентативнішим показником у цьому контексті є саме динаміка активів, оскільки їх зростання або зменшення відображає реальні зміни обсягів операцій, рівень попиту на банківські послуги, здатність установи залучати ресурси та ефективно ними розпоряджатися. Вивчення динаміки активів дозволяє визначити загальні тенденції розвитку банку, оцінити вплив зовнішніх економічних умов і своєчасність управлінських рішень.

Тому доцільним наступним кроком є аналіз динаміки ліквідних активів АТ «Акцент-Банк» у досліджуваній період, що дасть змогу сформулювати об'єктивне уявлення про еволюцію його фінансового потенціалу (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Динаміка ліквідних активів АТ «Акцент-Банк» 2022-2024 рр.

ЛІКВІДНІ АКТИВИ	31.12.2022, тис. грн.	31.12.2023, тис. грн.	31.12.2024, тис. грн.	Темп росту 2024/2023 р, %	Темп росту 2024/2022 р, %
Грошові кошти та їх еквіваленти	10387765	12703593	11942053	94,01%	114,96%
Кредити та заборгованість	5516412	9396318	15828835	168,46%	286,94%
Інвестиції в цінні папери	175703	920970	3654677	396,83%	2080,03%
Всього ліквідних активів	16079880	23020881	31425565	136,51%	195,43%

Джерело: пораховано за джерелами [29-32]

Аналіз ліквідних активів АТ «Акцент-Банк» у 2022-2024 роках дає змогу умовно виокремити три ключові складові ліквідної позиції банку: грошові кошти та їх еквіваленти, кредити, що класифікуються як ліквідні, та інвестиції в цінні папери. Динаміка цих компонентів свідчить про суттєве перегрупування ліквідних ресурсів та поступову зміну підходів банку до формування високоліквідних активів.

Динаміка ліквідних активів АТ «Акцент-Банк» за досліджуваний період свідчить про суттєві структурні зміни та загальне посилення ліквідної позиції банку. У 2022-2024 роках обсяг ліквідних активів зріс майже вдвічі, що підтверджується темпом росту у 195% за трирічний період. Така тенденція характерна для банків, які активно адаптують свою політику до умов високої ринкової невизначеності та необхідності підтримувати додатковий ліквідний резерв.

Найбільш помітним є зростання кредитів та заборгованості, обсяг яких у 2024 році майже утричі перевищує рівень 2022 року. Темп росту становить 286,9%, що свідчить про різке розширення кредитної активності та збільшення частки кредитних операцій у ліквідній структурі. Таке зростання може бути пов'язане з поживленням попиту на кредитування, розширенням продуктового

портфеля банку та активізацією фінансування клієнтів у період економічного відновлення. З одного боку, це є позитивним сигналом для прибутковості, з іншого — потребує посиленого контролю за ліквідністю, оскільки кредитні активи є менш гнучкими у разі раптових коливань грошових потоків.

Найдинамічніше зростання продемонстрували інвестиції в цінні папери. Їх обсяг зріс майже у двадцять один раз порівняно з 2022 роком (темп росту 2080%). Такий стрибок свідчить про активну переорієнтацію банку на придбання високоліквідних державних цінних паперів, що традиційно сприймаються як надійний інструмент забезпечення ліквідності. Зростання інвестиційної частини ліквідних активів також вказує на прагнення банку поєднати вимоги ліквідності з отриманням стабільного інвестиційного доходу, що є поширеною стратегією в умовах воєнної економіки.

Водночас грошові кошти та їх еквіваленти не демонструють такого стрімкого приросту. Після зростання у 2023 році відбувається їхнє скорочення у 2024 році до рівня, нижчого за попередній рік. Це свідчить про перерозподіл ліквідності на користь інших активів — переважно кредитування та інвестицій у цінні папери. Темп росту за 2024/2023 роки становить лише 94%, що означає певне зниження миттєво доступних активів. Однак такий перерозподіл не обов'язково погіршує ліквідну позицію банку, оскільки загальний обсяг ліквідних активів продовжує зростати.

Сумарно ліквідні активи банку збільшилися з 16,08 млрд грн у 2022 році до 31,42 млрд грн у 2024 році. Темп приросту за 2024-2023 роки становить 136,5%, що підтверджує активне нарощування ліквідних ресурсів. Така динаміка свідчить про посилення фінансової стійкості банку, підвищення запасу ліквідності та адаптивність до потенційних ризиків ринкового середовища.

Загалом динаміка ліквідних активів АТ «Акцент-Банк» демонструє переорієнтацію від домінування грошових коштів до більш збалансованої моделі, у якій значну роль відіграють кредитні та інвестиційні інструменти. Це вказує на прагнення банку одночасно забезпечувати ліквідність і підвищувати

дохідність активів, що відповідає сучасній стратегії ефективного управління фінансовими ресурсами.

Узагальнюючи результати оцінки динаміки активів АТ «Акцент-Банк», можна зробити висновок, що банк демонструє послідовне нарощування свого фінансового потенціалу та розширення обсягів діяльності. Проте кількісне збільшення активів саме по собі не дає повної картини щодо якості їх формування, рівня диверсифікації та можливих ризиків. Для комплексного розуміння фінансового стану банку необхідно проаналізувати не лише загальний обсяг активів, але й їх внутрішню структуру, оскільки саме співвідношення окремих статей активів визначає рівень ліквідності, прибутковості та стабільності діяльності банківської установи. Дослідження структури активів дасть змогу оцінити, які напрями діяльності мають ключовий вплив на зростання балансу, наскільки раціонально формуються активи та чи відповідає їх склад сучасним вимогам ринку й ризиковому профілю банку. Тому наступним етапом є аналіз структури активів АТ «Акцент-Банк» у досліджуваному періоді, що дозволить глибше оцінити якісні характеристики його фінансових ресурсів (табл. 2.4).

Структура ліквідних активів АТ «Акцент-Банк» у 2022-2024 роках зазнала суттєвих змін, що свідчить про перегляд підходів банку до формування ліквідної позиції та адаптацію до мінливих умов фінансового середовища. Протягом досліджуваного періоду спостерігається помітне зміщення акцентів від домінування грошових коштів до більш диверсифікованої структури, у якій суттєву роль відіграють кредитні та інвестиційні активи.

У 2022 році основу ліквідних активів становили переважно грошові кошти та їх еквіваленти, що є природним результатом високої невизначеності на початку воєнних дій, коли банки формують значні миттєві резерви для забезпечення стабільності. Однак уже в 2023 році їх частка у структурі зменшується, а у 2024 році вона продовжує скорочуватись, незважаючи на загальне зростання ліквідних активів. Це означає, що банк цілеспрямовано

знижує частку найконсервативніших ліквідних інструментів, перерозподіляючи ресурси у більш дохідні активи.

Таблиця 2.4 – Структура активів АТ «Акцент-Банк» за 2022-2024 рр.

ЛІКВІДНІ АКТИВИ	Частка в активах, %			Зміна в структурі	
	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024	2024/ 2023 р.	2024/ 2022 р.
Грошові кошти та їх еквіваленти	64,601%	55,183%	38,001%	0,94	1,15
Кредити та заборгованість клієнтів	34,306%	40,817%	50,369%	1,68	2,87
Інвестиція в цінні папери	1,093%	4,001%	11,630%	3,97	20,80
Всього ліквідних активів	100,00%	100,00%	100,00%	1,37	1,95

Джерело: пораховано за джерелами [29-32]

Водночас структура ліквідності стала більш збалансованою за рахунок активного збільшення кредитів та заборгованості. Частка кредитних активів у ліквідній структурі суттєво зросла, що свідчить про посилення операційної активності банку та розширення кредитування. Хоча кредити традиційно не належать до найвищої категорії ліквідності (через їх строковість та нижчу оборотність), їх зростаюча частка вказує на прагнення банку забезпечити більшу дохідність без втрати контролю над загальним рівнем ліквідності. Це може бути ознакою покращення економічної активності клієнтів та зростання довіри до банківських продуктів.

Найбільш суттєвим структурним зсувом стало різке збільшення частки інвестицій у цінні папери. У 2024 році їх обсяг у десятки разів перевищує рівень 2022 року, що свідчить про переорієнтацію банку на формування ліквідності через високоліквідні інструменти – передусім ОВДП. Такі активи поєднують у собі високий рівень ліквідності та стабільний дохід, що особливо важливо в

умовах воєнної економіки. Зростання інвестиційної складової в структурі ліквідних активів свідчить про підвищення гнучкості банку у використанні ліквідних ресурсів та намагання сформувати більш ефективний механізм підтримання ліквідності без надмірного тримання коштів у готівковій формі.

У результаті структура ліквідних активів до 2024 року набуває ознак оптимізованої й диверсифікованої моделі:

- зменшується частка грошових коштів;
- збільшується частка дохідних ліквідних інструментів;
- ліквідність формується не лише за рахунок миттєвих резервів, а й через рентабельні активи.

Таке структурне переформатування вказує на прагнення банку до підвищення ефективності управління ресурсами, поступового переходу від «оборонної» моделі акумуляції ліквідності до більш активної стратегії її формування. Це свідчить про зрілість ліквідної політики банку, здатність адаптуватися до змін ринкового середовища та прагнення поєднати вимоги ліквідності з досягненням оптимальної дохідності активів.

У візуальному форматі структура ліквідних активів дозволяє глибше оцінити зміну внутрішніх пропорцій між основними їх складовими та простежити, як банк коригував підходи до формування ліквідності у 2022-2024 роках. Саме у відсотковому співвідношенні чітко проявляються стратегічні зрушення, які не так очевидно помітні у табличних даних (рис. 2.3).

У 2022 році основний тягар забезпечення ліквідності припадав на грошові кошти та їх еквіваленти, що становили найбільшу частку ліквідних ресурсів. Такий акцент відповідає умовам початкового періоду воєнної нестабільності, коли банківська система була орієнтована на максимальне збереження миттєвої ліквідності та мінімізацію ризику. Уже у 2023 році частка цих активів помітно зменшилась, що свідчить про відхід від надмірно консервативної політики та повернення до більш активної операційної діяльності.

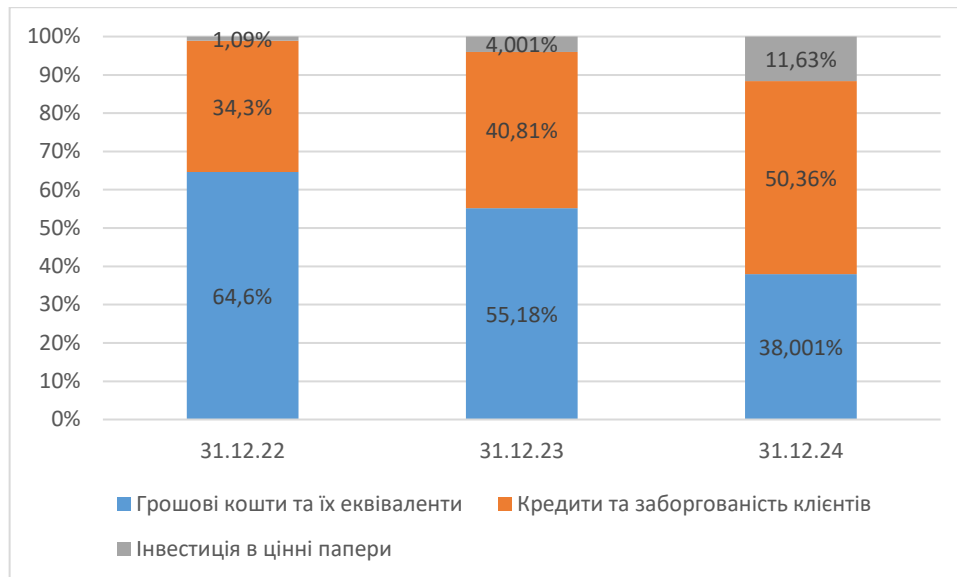

Рисунок 2.3 – Структура ліквідних активів АТ «Акцент-Банк» за 2022-2024 рр.

Джерело: створено автором за джерелом [21]

Натомість кредитний портфель починає відігравати щораз вагомішу роль. Зростання його частки у 2023-2024 роках вказує на пожвавлення ринку кредитування та прагнення банку формувати ліквідність не лише за рахунок пасивних резервів, а й через дохідні активи. Така зміна відображає поступове відновлення економічної активності клієнтів і перехід установи до моделі більш продуктивного використання ресурсів.

Значущим структурним елементом стає посилення інвестиційної складової. Особливо помітним є збільшення частки інвестицій у 2024 році, що засвідчує переорієнтацію ліквідних резервів на високоліквідні та низькоризикові інструменти, насамперед державні цінні папери. Це формує збалансовану модель ліквідності, у якій одночасно забезпечуються як оборотність, так і дохідність активів.

Взаємне співвідношення трьох ключових компонентів демонструє перехід від моделі, домінованої грошовими коштами, до комплекснішої структури, де ліквідність забезпечується поєднанням оперативних, кредитних і інвестиційних ресурсів. Така трансформація є позитивною, оскільки свідчить про раціональніший підхід до управління ліквідністю: банк зберігає здатність

оперативно реагувати на короткострокові ризики, водночас зміцнюючи дохідність та стійкість ліквідної позиції в середньостроковій перспективі.

Узагальнюючи результати аналізу динаміки та структури ліквідних активів АТ «Акцент-Банк», можна зробити висновок, що протягом 2022-2024 років банк продемонстрував суттєве зміцнення своєї ліквідної позиції та підвищення гнучкості у формуванні ліквідних ресурсів. Збільшення обсягу ліквідних активів майже вдвічі свідчить про активну адаптацію банку до умов підвищених ризиків і необхідність створення резерву фінансової стійкості в умовах воєнної економіки. Такий приріст є ознакою не лише обережної політики, а й стратегічного підходу до забезпечення безперерійного виконання зобов'язань у короткостроковій і середньостроковій перспективі.

Разом із загальним зростанням ліквідних активів відбулися глибокі структурні зміни. Найважливішою з них стало зменшення частки грошових коштів і перехід від консервативної моделі формування ліквідності до більш диверсифікованої та ефективної структури. Зростання частки кредитів та заборгованості в ліквідних активах свідчить про активізацію операційної діяльності банку та зростання попиту на кредитні продукти. Водночас це вимагає більш ретельного управління строковістю активів, адже розширення кредитного портфеля традиційно створює додаткове навантаження на ліквідність.

Особливо показовим є стрімке зростання інвестицій у цінні папери. Такий структурний зсув свідчить про переорієнтацію банку на використання високоліквідних інструментів, зокрема державних облігацій, які поєднують ліквідність з дохідністю. Це дозволяє банку не лише відповідати вимогам регулятора щодо якості ліквідних активів, а й підтримувати стабільний потік інвестиційного доходу. Наявність значної частки ліквідності у формі ліквідних цінних паперів також свідчить про здатність банку реагувати на ринкові зміни швидше та ефективніше, ніж у разі домінування виключно грошових резервів.

Аналіз розриву ліквідності АТ «Акцент-Банк» за часовими інтервалами у 2022–2024 роках дозволяє оцінити, наскільки збалансованими є строки погашення активів і зобов'язань, а також визначити ступінь чутливості банку до

коротко- та середньострокових ризиків (табл. 2.5). Дані свідчать про суттєві зміни структури гепів у досліджуваній період, що відображає поступове коригування політики управління ліквідністю відповідно до ринкових умов і внутрішніх потреб установи.

Таблиця 2.5 – Аналіз розриву ліквідності АТ «Акцент-Банк» за часовими інтервалами у 2022-2024 році

Часовий інтервал	Чистий розрив Gap, тис. грн		
	На 31.12.2022	На 31.12.2023	На 31.12.2024
До 1 місяця	3544797	-5917224	-5029670
1–3 місяці	-2537009	6136277	-659520
3–12 місяців	-474795	-5880682	2226240
12м–5р	1531801	3069367	6265980
5+ років	12273	306284	1088571

Джерело: пораховано за джерелами [29-32]

У 2022 році спостерігається значний надлишок ліквідності в інтервалі до одного місяця, що свідчить про концентрування ресурсів у найбільш мобільних формах у перший рік воєнної нестабільності. Такий надлишок компенсує дефіцит у наступних короткострокових інтервалах, де розриви мають від’ємні значення. Це означає, що банк покривав зобов’язання середньої строкowości за рахунок надлишку миттєвих активів і за рахунок довшої частини балансу, де розрив є позитивним. Така модель характерна для періоду високої невизначеності, коли пріоритет надається збереженню гнучкості та можливості швидкого реагування на запити клієнтів.

Картина 2023 року має інший характер: у найкоротшому інтервалі виникає дефіцит, тоді як у проміжку 1-3 місяці формується значний надлишок ліквідних активів. Це свідчить про зміщення ліквідності в бік короткострокових, але все ж не миттєвих активів, що може бути наслідком активізації операційної діяльності та зростання обсягів коротких кредитів або інструментів із невеликою строкowości. Таке переформатування дає змогу частково компенсувати від’ємні

значення у проміжку 3-12 місяців, де спостерігається суттєвий дефіцит ліквідності. Разом із тим позитивні значення в інтервалі понад рік свідчать про наявність достатнього обсягу довгострокових активів, які формують базу стабільного фінансування, хоча їхня строковість обмежує можливість швидкого перетворення в ліквідні ресурси.

У 2024 році структура розривів змінюється у напрямі більшої збалансованості. У короткострокових інтервалах усе ще фіксуються від'ємні значення, однак їх обсяг є помітно меншим, ніж у 2023 році, що свідчить про поступове вирівнювання строкової структури балансу. Позитивні розриви у середньостроковому інтервалі 3-12 місяців та особливо суттєве зростання надлишку в діапазоні 12 місяців – 5 років відображають посилення ролі інвестицій і довгострокових кредитів у активах банку. Це може вказувати на стратегічне розміщення ресурсів у стабільних інструментах, що формують основу довгострокової ліквідності. Помітний приріст у сегменті понад п'ять років свідчить про збільшення частки активів, які не можуть бути швидко конвертовані в грошові кошти, але забезпечують стійкість банку в довгостроковому горизонті.

Узагальнюючи, можна зазначити, що розриви ліквідності АТ «Акцент-Банк» у 2022–2024 роках демонструють поступовий перехід від надлишку короткострокової ліквідності в період максимальної невизначеності до більш рівномірного розподілу строків активів і зобов'язань. Така динаміка вказує на адаптацію банку до нових умов функціонування, зростання його операційної активності та зміцнення довгострокової ліквідної позиції. Структура гепів свідчить про здатність банку покривати короткі дефіцити за рахунок середньо- та довгострокових ресурсів і водночас підтримувати необхідний рівень гнучкості, що є важливою умовою стійкості в умовах підвищених макроекономічних ризиків.

Аналіз динаміки та структури ліквідних активів показує, що АТ «Акцент-Банк» переходить від моделі пасивного накопичення ліквідних ресурсів до більш збалансованої системи їх формування, у якій поєднуються ліквідність, дохідність

та контрольована частка ризику. Це вказує на зрілість підходів до управління активами та свідчить про готовність банку підтримувати стабільність у різних сценаріях розвитку ринку. Проведене дослідження дало змогу визначити основні тенденції та сильні сторони ліквідної позиції банку, а також окреслити напрями, де подальше удосконалення управління ліквідністю буде найбільш ефективним. Такий висновок формує підґрунтя для розробки практичних рекомендацій щодо покращення ліквідності та підвищення ефективності фінансового управління банку.

2.3 Аналіз показників ліквідності комерційного банк АТ «Акцент-Банк»

Ліквідність АТ «Акцент-Банк» є важливим показником його здатності ефективно функціонувати в умовах високої конкуренції та нестабільності фінансового середовища. З огляду на активну кредитну діяльність, значні обсяги розрахункових операцій та зростання клієнтської бази, банку необхідно постійно підтримувати таку структуру активів і джерел фінансування, яка забезпечує можливість безперешкодно виконувати свої поточні та майбутні зобов'язання. Для цього доцільно застосовувати нормативи ліквідності, що дозволяють комплексно оцінити як короткострокову, так і довгострокову стійкість банку.

Показники LCR та NSFR використовуються для аналізу ліквідності АТ «Акцент-Банк», оскільки вони є найбільш інформативними у контексті регуляторних вимог НБУ та міжнародних підходів до оцінки стійкості фінансових установ. Нормативи LCR у різних валютах дають змогу оцінити, наскільки банк здатний забезпечити покриття можливого короткострокового відтоку коштів за рахунок високоліквідних активів. Це є особливо важливим для А-Банку, діяльність якого характеризується значними обсягами операцій у національній та іноземній валютах і високою клієнтською активністю. У свою чергу, норматив NSFR дозволяє оцінити стабільність ресурсної бази банку, визначаючи, наскільки його довгострокові активи профінансовані за рахунок

стабільних, надійних джерел. Для банку, що демонструє активне зростання та розширення операцій, контроль за цим показником є ключовим для зниження ризиків залежності від короткострокових зобов'язань.

Аналіз показників ліквідності АТ «Акцент-Банк» свідчить про суттєві коливання рівня короткострокової та довгострокової ліквідної позиції банку протягом 2021-2024 років (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Показники ліквідності АТ «Акцент-Банк» за 2021-2024 рр.

Показник	Рік			
	31.12.2021	31.12.2022	31.12.2023	31.12.2024
CR (Коефіцієнт загальної ліквідності), %	114.54	113.06	111.32	110,61
КАЛ (Коефіцієнт абсолютної ліквідності), %	33.16	68.82	61.57	50,97
LCR _{вв} (коефіцієнти покриття ліквідністю за всіма валютами), %	695,03	1 206,82	939,17	632,17
LCR _{ів} (коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті), %	434,30	457,11	502,20	497,65
NSFR (норматив довгострокової ліквідності), %	118,01	178,80	176,78	140,76

Джерело: пораховано за джерелами [29-32]

Показник LCR_{вв}, який характеризує здатність банку покривати можливий відтік коштів у сукупності всіх валют за рахунок високоліквідних активів, у 2021 році становив 695,03%. Це значення більш ніж у шість разів перевищує норматив НБУ, що вказує на надзвичайно високий запас ліквідності в цей період. У 2022 році LCR_{вв} зріс до 1206,83%, що може бути наслідком обережнішої політики управління ліквідністю банку на тлі зростання економічних ризиків. Проте вже з 2023 року спостерігається зниження показника: до 939,18% у 2023 році та до 632,17% у 2024 році. Незважаючи на спад, рівень залишається значно вищим за норматив, що свідчить про достатню спроможність банку покривати короткострокові зобов'язання та підтримувати стабільність навіть у періоди підвищеної фінансової напруги.

Коефіцієнт загальної ліквідності АТ «Акцент-Банк» у 2021-2024 рр. перебував у межах 111-115 %, що свідчить про достатнє покриття поточних

зобов'язань оборотними активами. Незначне коливання показника впродовж періоду було помірним: від 115 % у 2021 р. до 113 % у 2022 р. та 111 % у 2023-2024 рр. Незважаючи на поступове зниження, значення залишалися в межах прийняттого нормативного діапазону, що характеризує збалансовану структуру активів і зобов'язань та відсутність ризиків короткострокової неплатоспроможності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності демонстрував більш виражену змінність. У 2021 р. він становив 33 %, у 2022 р. підвищився до 69 %, у 2023 р. — до 62 %, а у 2024 р. знизився до 51 %. Значення протягом усього періоду перевищували мінімальні орієнтири для банківського сектору, що свідчить про достатній запас миттєвої ліквідності. Підвищення 2022–2023 рр. відображало акумуляцію високоліквідних активів у відповідь на зростання невизначеності, тоді як зниження 2024 р. пов'язане з поступовим поверненням до активніших операцій і перерозподілом ресурсів у більш дохідні активи.

Загалом обидва показники демонструють стійку здатність банку виконувати короткострокові зобов'язання, а також ефективне управління ліквідністю в умовах змінного економічного середовища.

Показник LCR_{iv}, який оцінює ліквідність саме в іноземній валюті, демонструє більш плавну та стабільну динаміку. У 2021 році його значення становило 434,31%, а в наступні роки коливалося в межах незначних змін: 457,12% у 2022 році, 502,21% у 2023 році та 497,65% у 2024 році. Така стабільність свідчить про збалансовану валютну позицію банку та раціональне управління високоліквідними інструментами в іноземній валюті. Показник багаторазово перевищує норматив, що означає високий рівень захищеності банку від можливого відтоку валютних коштів і підтверджує його здатність оперативно реагувати на коливання валютного ринку.

Норматив довгострокової ліквідності NSFR характеризується меншою стабільністю. У 2021 році його рівень становив 118,01%, що відповідає вимогам НБУ та свідчить про достатність стабільних джерел фінансування для покриття довгострокових активів. У 2022 році NSFR суттєво зріс до 178,81%, що може

бути пов'язано зі збільшенням частки строкових депозитів або зростанням вкладень у довгострокові державні цінні папери. Однак у 2023 році показник дещо знизився до 176,79%, а у 2024 році зменшився більш помітно — до 140,76%. Незважаючи на спад, значення залишаються значно вищими за норматив, що підтверджує достатню стійкість ресурсної бази банку й здатність фінансувати довгострокові активи за рахунок стабільних зобов'язань.

Після аналізу динаміки показників ліквідності доцільно перейти до графічного відображення нормативів LCR та NSFR, що дає змогу наочно простежити зміни у короткостроковій та довгостроковій ліквідності банку. Візуалізація значень LCR за всіма валютами та в іноземній валюті дозволяє оцінити, наскільки стабільно банк підтримував необхідний рівень високоліквідних активів у різні періоди та як реагував на коливання ринку. Графік NSFR доповнює аналіз, демонструючи якість структури ресурсної бази та достатність стабільного фінансування в довгостроковій перспективі. Поєднання цих трьох показників у форматі рисунків забезпечує комплексне уявлення про ліквідну позицію банку й дозволяє візуально порівняти темпи та характер змін між окремими нормативами (рис. 2.4).

Рисунок 2.4 – Динаміка показника LCRвв АТ «Акцент-Банк» за 2021-2024 рр.

Джерело: створено автором за джерелами [29-32]

Лінія на рисунку демонструє різкі та виразні коливання рівня ліквідності, які значно перевищують не лише норматив у 100 %, а й типові значення для більш стійких банківських груп. У 2021 році коефіцієнт LCR_{вв} уже знаходився на підвищеному рівні — 695,0310 %, що свідчить про формування значного запасу високоліквідних активів. Найбільш виражений стрибок спостерігається у 2022 році, коли показник зростає до 1206,8292 %, тобто майже удвічі порівняно з попереднім роком. На графіку це відображено у вигляді найвищої точки, яка помітно виділяється на фоні інших періодів та демонструє різке посилення ліквідної позиції в умовах воєнної невизначеності.

У подальші роки крива поступово знижується: у 2023 році LCR_{вв} становить 939,1778 %, а у 2024 році — 632,1712 %. Хоча тренд є низхідним, лінія на графіку жодного разу не наближається до нормативного рівня, що вказує на стабільно надлишкову ліквідність. Зменшення показника виглядає радше як повернення до більш оптимальної структури активів після екстремального накопичення у 2022 році, ніж як ознака зниження стійкості.

Для наочного відображення змін у рівні валютної ліквідності банку подано динаміку показника LCR_{ів} за 2021–2024 роки (рис. 2.5).

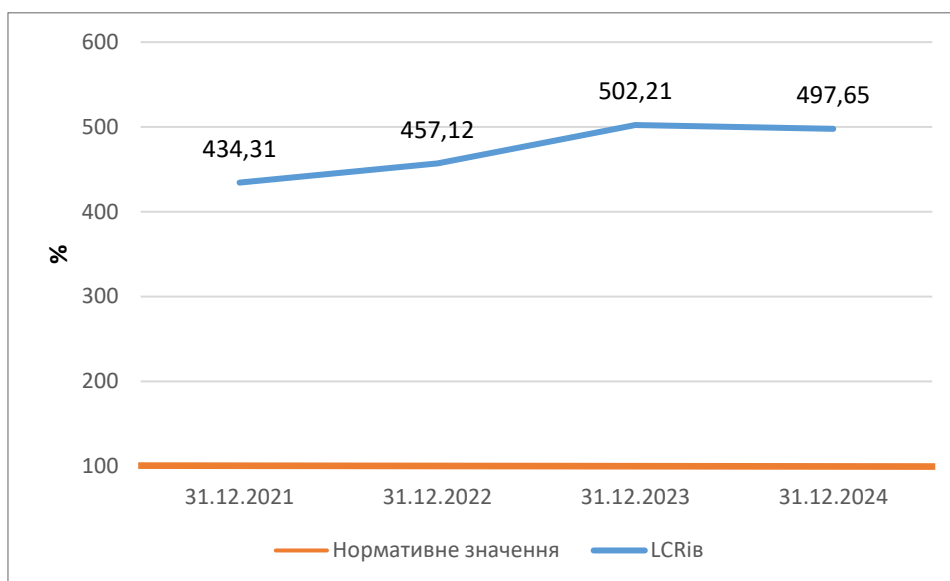

Рисунок 2.5 – Динаміка показника LCR_{ів} АТ «Акцент-Банк» за 2021-2024 рр.

Джерело: створено автором за джерелами [29-32]

Лінія на діаграмі демонструє, що значення LCRів протягом 2021–2024 років стабільно перевищували норматив у 100 %, зберігаючи достатній запас ліквідності в іноземній валюті. На початку періоду показник перебував на рівні близько 118 %, після чого у 2022 році суттєво зріс і досяг максимального значення — приблизно 179 %. У 2023 році рівень ліквідності в іноземній валюті залишається майже незмінним, що свідчить про утримання стабільної структури високоліквідних активів.

У 2024 році показник знижується до близько 141 %, однак усе ще значно перевищує нормативний рівень. Графік демонструє характерну форму «підйому і повернення», коли після пікового накопичення ліквідності в іноземній валюті відбувається її часткова оптимізація. Попри це, жодне зі значень не опускається до регулятивного мінімуму, що підкреслює здатність банку підтримувати стійку валютну ліквідність навіть за умов коливань ринку.

Для оцінки довгострокової фінансової стійкості банку розглянуто динаміку нормативу NSFR та його відхилення від установленого регулятором рівня (рис. 2.6).

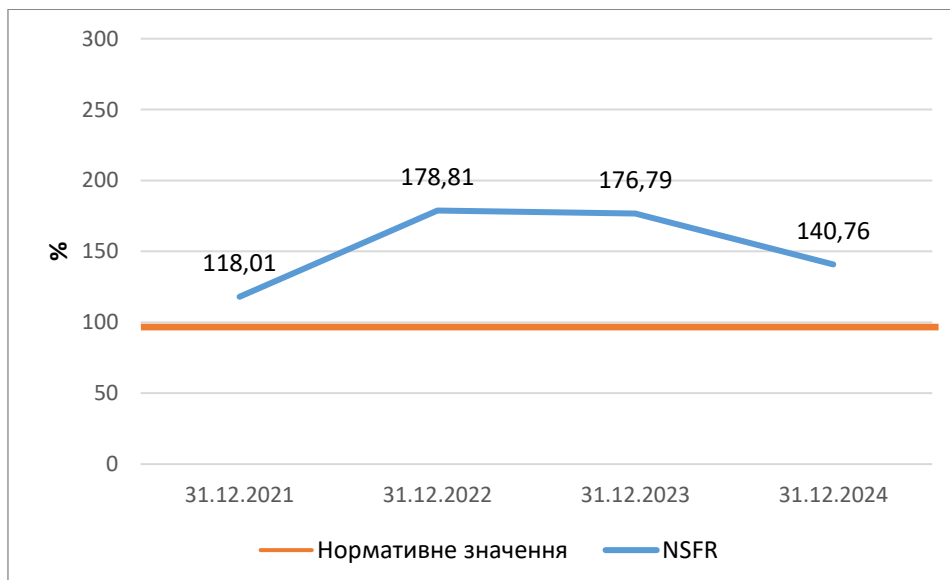

Рисунок 2.6 – Динаміка показника NSFR АТ «Акцент-Банк» за 2021-2024 рр.

Джерело: створено автором за джерелами [29-32]

На графіку видно, що значення NSFR у всі роки впевнено перевищує норматив у 100 %, що свідчить про достатній обсяг стабільних джерел фінансування та збалансовану структуру активів і зобов'язань. Підвищення показника у середині періоду може бути зумовлене обережною поведінкою банку в умовах підвищених ризиків, коли фінансові установи прагнуть посилити довгострокову ліквідність. Подальше зниження ближче до 2024 року може відображати повернення до активнішого кредитування та інвестування після фази акумулювання ресурсів.

Попри ці коливання, крива NSFR упродовж усього періоду залишається стійко вище нормативного рівня, демонструючи здатність банку підтримувати достатній запас довгострокової ліквідності та адаптуватися до змін у ринкових умовах.

Узагальнюючи результати аналізу показників ліквідності АТ «Акцент-Банк», можна стверджувати, що банк демонструє стабільно високий рівень здатності виконувати свої зобов'язання в різних часових горизонтах. Дослідження динаміки нормативів LCR_{вв} та LCR_{ів} показало, що банк має значний запас короткострокової ліквідності як у національній, так і в іноземній валюті. Значення цих показників протягом досліджуваних років суттєво перевищують регуляторні вимоги, що свідчить про наявність достатнього обсягу високоліквідних активів і дозволяє банку ефективно протистояти потенційному відтоку коштів навіть у періоди підвищеної ринкової напруженості. Водночас виявлені коливання короткострокової ліквідності вказують на гнучкість політики банку щодо управління ліквідними ресурсами та адаптацію до змін економічної ситуації.

Оцінка нормативу довгострокової ліквідності NSFR засвідчила, що банк підтримує достатньо стійку та збалансовану ресурсну базу, яка забезпечує фінансування його довгострокових активів. Перевищення нормативного рівня у всі роки аналізу свідчить про раціональне формування структури зобов'язань і низьку залежність від короткострокових джерел. Це характеризує банк як

установу, здатну не лише витримувати короточасні фінансові шоки, а й забезпечувати стабільність у довшій перспективі.

Загалом аналіз показників ліквідності дав змогу виявити ключові тенденції у формуванні ліквідної позиції АТ «Акцент-Банк», оцінити ефективність управління активами та пасивами та визначити рівень захищеності банку від ліквідних ризиків. Отримані результати свідчать про те, що банк утримує високу стійкість до зовнішніх шоків, підтримує оптимальний резерв ліквідних ресурсів і має достатньо стабільну структуру фінансування. Це формує позитивну оцінку його фінансового стану та підкреслює здатність установи гарантувати безперервність діяльності й надійність обслуговування клієнтів у сучасних умовах.

Висновки до розділу 2

У підсумку проведеного дослідження можна стверджувати, що комплексна оцінка ліквідності банківської системи України та фінансового стану АТ «Акцент-Банк» дала змогу сформувати цілісне уявлення про тенденції та особливості функціонування банків у період підвищених ризиків та економічної невизначеності. Аналіз середніх значень показників ліквідності по всіх банках показав, що банківський сектор у 2021-2024 роках характеризувався надлишковим рівнем короткострокової ліквідності, який суттєво перевищував регуляторні мінімальні нормативи. Це свідчить про обережність банків та їх прагнення підтримувати підвищені обсяги високоліквідних активів у відповідь на нестабільну економічну ситуацію та підвищені ризики, пов'язані з воєнними подіями. Водночас порівняння з групою системно важливих банків дало змогу виявити важливу особливість: невеликі та середні банки утримують значно більші ліквідні резерви відносно свого масштабу, тоді як СББ формують ліквідність більш збалансовано, спираючись на диверсифіковану ресурсну базу та стабільні клієнтські потоки. Це свідчить про структурні відмінності у

поведінці різних сегментів ринку, які важливо враховувати при оцінці банківських ризиків.

Проведений аналіз динаміки та структури активів АТ «Акцент-Банк» дозволив оцінити внутрішні чинники його стійкості та фінансової результативності. Зростання активів у поєднанні зі зміцненням ключових дохідних статей свідчить про активізацію операційної діяльності банку та розширення масштабів його функціонування. Водночас структура активів залишається збалансованою і відповідає вимогам ліквідності, що є важливою умовою забезпечення належного рівня платоспроможності в умовах ринкових коливань. Такі тенденції демонструють здатність банку ефективно управляти ресурсною базою, адаптуватися до змін зовнішнього середовища та зберігати фінансову гнучкість.

Оцінка нормативів ліквідності АТ «Акцент-Банк» доповнила загальну картину. Показники LCR_{вв} та LCR_{ів} підтвердили наявність суттєвого запасу короткострокової ліквідності, який дозволяє банку витримувати навіть значні відтоки коштів. Норматив довгострокової ліквідності NSFR засвідчив достатню забезпеченість стабільними джерелами фінансування, що мінімізує ризики залежності від короткострокових пасивів і забезпечує можливість реалізації довгострокових проектів. Виявлені коливання показників не носять критичного характеру й відображають швидше адаптацію ліквідної політики банку до нових умов ринку, ніж виникнення загроз для його фінансової стабільності.

Узагальнюючи всі результати, можна зробити висновок, що дослідження виявило високу стійкість банківської системи України в цілому та АТ «Акцент-Банк» зокрема. Аналіз показав, що банк має добре сформований запас ліквідності, раціонально структурує свої активи, ефективно управляє ризиками та демонструє позитивну динаміку розвитку, незважаючи на складний економічний контекст. Отримана інформація дозволила не лише оцінити поточний стан ліквідності, але й зрозуміти, наскільки обґрунтованою та ефективною є політика банку щодо управління активами і пасивами. Таким чином, проведене дослідження підтвердило, що АТ «Акцент-Банк» зберігає

конкурентоспроможність і фінансову надійність, а виявлені тенденції формують підґрунтя для подальших стратегічних рішень щодо розвитку банку та забезпечення його стабільності.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ І НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

3.1 Напрями та шляхи удосконалення ліквідності АТ «Акцент-Банк»

У сучасних умовах функціонування фінансового ринку, коли конкуренція між банківськими установами посилюється, питання ефективної організації управління ліквідністю набуває особливої важливості. Саме раціональне регулювання ліквідності є передумовою стабільної роботи банку та підтримання його фінансової надійності.

АТ «Акцент-Банк», будучи системно важливим банком, формує та реалізує комплекс заходів для підтримання достатнього обсягу ліквідних ресурсів, необхідних для своєчасного виконання всіх поточних і майбутніх зобов'язань. Політика управління ліквідністю оновлюється на регулярній основі та щороку проходить розгляд і затвердження Правлінням банку.

АТ «Акцент-Банк» формує стійку та різнопланову ресурсну базу, поєднуючи короткострокові й довгострокові міжбанківські запозичення, залучені кошти клієнтів та портфель високоліквідних активів. Така структура фінансування забезпечує установі можливість своєчасно реагувати на раптові потреби в ліквідних коштах і підтримувати стабільність навіть у разі непередбачених змін у динаміці грошових потоків.

Результати проведеного дослідження свідчать, що, попри загалом високий рівень ліквідності, АТ «Акцент-Банк» потребує подальшого удосконалення системи її управління. Це зумовлено тим, що стабільні значення нормативів не гарантують повної безпечності в умовах підвищеної ринкової волатильності, а виявлені зміни у структурі активів і динаміці ліквідності сигналізують про наявність як прямих, так і потенційних ризиків. Передусім, скорочення короткострокової ліквідності в окремі роки та підвищена чутливість LCR до зовнішніх шоків свідчать про потребу в точнішому прогнозуванні грошових

потоків і посиленні контролю за їх коливаннями. Це особливо актуально для банку з активно зростаючим кредитним портфелем, де розриви між строками активів і зобов'язань можуть швидко трансформуватися у тиск на ліквідність.

Додатковим чинником необхідності удосконалення є зміна структури активів. Зростання частки кредитних та інвестиційних операцій підвищує прибутковість, але одночасно зменшує частку найбільш ліквідних активів, що робить управління ліквідністю більш складним і вимогливим. У таких умовах банку важливо забезпечити оптимальне співвідношення між дохідними та високоліквідними активами, щоб уникнути ситуацій, коли збільшення дохідності супроводжується зростанням ліквідного ризику. Крім того, концентрація ліквідності в окремих інструментах, переважно в державних цінних паперах, потребує диверсифікації, оскільки у період ринкових змін це може знизити оперативність реагування.

Суттєве перевищення нормативів ліквідності, яке нині спостерігається в АТ «Акцент-Банк», також вимагає перегляду політики управління. Надмірні запаси ліквідності забезпечують фінансову безпеку, але одночасно знижують ефективність використання ресурсів. Це означає, що банк має можливість оптимізувати структуру активів так, щоб зберігаючи належний рівень ліквідності, підвищити прибутковість і активніше використовувати потенціал своїх ресурсів. Високі показники ліквідності вказують не лише на стійкість, а й на наявність простору для управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності.

Оскільки виявлені тенденції підтверджують потребу підвищення гнучкості та ефективності управління ліквідністю, одним із першочергових завдань є оптимізація структури високоліквідних активів банку. Незважаючи на те, що АТ «Акцент-Банк» підтримує достатній запас ліквідних ресурсів, їхня внутрішня структура потребує доопрацювання з огляду на те, як саме формуються та використовуються різні категорії ліквідних інструментів. Надмірна концентрація ліквідності в окремих видах активів, зокрема в державних цінних паперах,

зменшує маневровість банку та може обмежувати його здатність швидко реагувати на коливання грошових потоків.

Водночас зростання частки дохідних, але менш ліквідних активів потребує забезпечення більш раціонального співвідношення між прибутковістю та доступністю ресурсів. Підтримання достатнього рівня миттєво ліквідних коштів дозволяє банку уникати необхідності реалізовувати менш ліквідні позиції у разі раптового відтоку депозитів. Для цього доцільно періодично переглядати обсяг грошових коштів, коштів на кореспондентських рахунках та короткострокових інструментів НБУ як основного резерву оперативної ліквідності.

Крім того, оптимізація структури високоліквідних активів має базуватися на розширенні їхнього переліку, що забезпечить більшу диверсифікацію та зниження ризику надмірної залежності від одного джерела ліквідності. Залучення короткострокових міжбанківських операцій, депозитних сертифікатів, високоліквідних корпоративних інструментів чи гнучкої частини портфеля ОВДП дозволить банку ефективніше балансувати між доходністю й стабільністю.

Таким чином, оптимізація структури високоліквідних активів є логічним продовженням вдосконалення всієї системи управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк». Комплексне оновлення підходів до формування ліквідних резервів дасть можливість банку не лише забезпечувати нормативний рівень ліквідності, а й підвищувати якість управління ресурсами, зміцнювати стійкість і гнучко адаптуватися до змін фінансового середовища.

Продовжуючи питання підвищення якості управління ліквідністю, важливим напрямом є удосконалення політики управління активами і пасивами. Цей елемент визначає здатність банку підтримувати збалансовану строкову структуру балансу та запобігати виникненню ліквідних розривів, що особливо актуально для АТ «Акцент-Банк» в умовах коливання грошових потоків і зростання обсягу довгострокових активів. Потреба у вдосконаленні ALM-підходів впливає з необхідності підвищити передбачуваність ліквідності,

посилити контроль за строками активів і зобов'язань та зменшити чутливість банку до зовнішніх шоків.

Одним із ключових напрямів є впровадження регулярного GAP-аналізу ліквідності, який дозволяє виявляти дисбаланси між строками надходження та погашення коштів. Його застосування дає можливість:

- оперативно оцінювати наявні та потенційні розриви ліквідності;
- визначати періоди, у яких існує ризик дефіциту ресурсів;
- формувати обґрунтовану політику резервування ліквідних активів;
- своєчасно коригувати структуру залучених і розміщених коштів.

Не менш важливим є використання сценарного та стрес-тестування, яке забезпечує глибше розуміння поведінки ліквідності в різних умовах ринку. Цей підхід дозволяє:

- моделювати наслідки раптового відтоку депозитів або обмеження доступу до міжбанківського ринку;
- оцінювати, як різні сценарії впливають на нормативи LCR та NSFR;
- визначати критичні точки системи управління ліквідністю;
- підсилювати здатність банку приймати стратегічні рішення з урахуванням можливих шоків.

Подальший розвиток ALM-політики вимагає оптимізації строкової структури активів і зобов'язань. Для цього доцільно:

- забезпечувати узгодженість строків між активами та джерелами їх фінансування;
- зменшувати залежність від короткострокових пасивів;
- стимулювати клієнтів до розміщення строкових депозитів;
- уникати надмірної концентрації довгострокових активів без належного покриття стабільними ресурсами.

Таке комплексне поєднання інструментів дозволить АТ «Акцент-Банк» не лише покращити якість управління ліквідністю, але й забезпечити її стабільність у довгостроковій перспективі, підвищити точність прогнозування потреб у ресурсах та знизити ризики, пов'язані зі зміною ринкових умов.

Удосконалення політики управління активами і пасивами створює основу для більш передбачуваної та стабільної ліквідності, проте для досягнення відчутного результату банку необхідно спрямувати ці заходи на конкретні практичні цілі. У процесі аналізу ліквідності АТ «Акцент-Банк» було виявлено низку характеристик, які потребують адресного реагування: це й чутливість короткострокових показників до ринкових коливань, і поступове зменшення частки миттєвих ліквідних ресурсів, і надмірна концентрація ліквідності в окремих інструментах. Тому логічним продовженням удосконалення ALM-підходів є формування цільових рекомендацій, спрямованих саме на усунення цих слабких місць та підвищення стійкості ліквідної позиції банку.

З огляду на це доцільно виділити такі практичні кроки, реалізація яких найповніше відповідає потребам АТ «Акцент-Банк»:

- поступове збільшення частки стабільних джерел фондування через розвиток строкових депозитів, удосконалення програми лояльності та стимулювання довших строків розміщення коштів клієнтів;
- диверсифікація високоліквідних активів шляхом поєднання портфеля ОВДП зі швидколіквідними інструментами НБУ та короткостроковими міжбанківськими операціями, що зменшить залежність від одного сегмента ліквідності;
- оптимізація структури кредитного портфеля за строками погашення, що забезпечить більш рівномірні грошові потоки та знизить ризик виникнення ліквідних розривів у критичні періоди;
- посилення внутрішнього моніторингу ліквідності через визначення внутрішніх порогових значень для основних нормативів та більш частий перегляд планів управління ліквідністю;
- підготовка сценарного плану дій у разі різкого відтоку коштів або зміни ринкових умов, що передбачатиме попередньо ідентифіковані джерела оперативної ліквідності.

Реалізація зазначених заходів дозволить банку суттєво зміцнити ліквідну позицію, підвищити стійкість до ринкових шоків і покращити прогнозованість

грошових потоків. Очікуваний ефект полягає у мінімізації коливань ліквідності, підвищенні ефективності використання ресурсів і формуванні більш збалансованої та стабільної структури фінансування, що в цілому сприятиме зміцненню фінансової надійності АТ «Акцент-Банк».

Подальший розвиток системи управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» має бути спрямований не лише на підтримання нормативних значень, а й на формування довгострокової стратегії, здатної забезпечити стабільність банку в умовах високої ринкової турбулентності. Оскільки проведене дослідження засвідчило як наявність надлишкових резервів ліквідності, так і окремі ознаки зниження її гнучкості в окремі періоди, важливо вибудувати комплексний підхід, що поєднуватиме регулятивні вимоги із внутрішніми механізмами прогнозування та реагування. Зокрема, ключовим завданням є забезпечення того, щоб система управління ліквідністю була не лише нормативно коректною, а й стратегічно стійкою, враховуючи високий темп змін кон'юнктури фінансового ринку.

У цьому контексті доцільним є розширення практики внутрішніх моделей прогнозування грошових потоків, які дозволяють завчасно ідентифікувати можливі дисбаланси та адаптувати політику банку до майбутніх потреб. Такі моделі мають враховувати сезонні коливання, поведінку клієнтів різних сегментів, можливі шоки внаслідок змін процентних ставок чи валютних коливань.

Окремої уваги потребує узгодженість політики управління ліквідністю з іншими стратегічними напрямками діяльності банку. Оскільки збільшення кредитного портфеля є ключовим фактором зростання прибутковості, це природним чином впливає на зменшення частки миттєвих ліквідних активів. Тому важливо, щоб процес нарощування кредитних операцій супроводжувався адекватним плануванням фінансування, формуванням стабільних джерел ресурсів та забезпеченням рівномірного розподілу строків погашення. Такий підхід дозволить уникнути ситуацій, коли кредитне зростання створює

потенційні ризики ліквідності, які можуть виникати у разі несподіваних змін ринкової поведінки клієнтів або зовнішніх шоків.

Узагальнюючи результати аналізу, можна стверджувати, що АТ «Акцент-Банк» має достатній базис для ефективного управління ліквідністю, проте для збереження стабільності в довгостроковій перспективі необхідно продовжувати вдосконалювати політику управління активами і пасивами, розширювати інструментарій планування та підсилювати внутрішній контроль. Реалізація запропонованих заходів сприятиме формуванню оптимальної структури ліквідності, підвищенню стійкості до зовнішніх впливів та забезпечить банку можливість стійкого розвитку навіть у несприятливих ринкових умовах. Такі дії є логічним завершенням комплексної системи управління ліквідністю та визначають стратегічні напрями її подальшого вдосконалення.

3.2 Оптимізація строкової структури балансу банку з метою мінімізації ризику ліквідності

Аналіз структури активів і пасивів банку за часовими інтервалами на основі розривів ліквідності дає можливість ідентифікувати глибину та напрям дисбалансів між надходженням і відтоком грошових ресурсів та визначити часові горизонти можливого дефіциту ліквідності. На практиці саме характер короткострокових розривів є ключовим чинником накопичення ризику, оскільки банк зобов'язаний виконувати свої поточні зобов'язання навіть за умови браку швидкоореалізованих активів, що може спричинити необхідність залучення дорогих ресурсів або продажу активів зі знижкою.

Проведений у розділі 2.2 аналіз дав змогу виявити критичні зони та оцінити асиметрію часових інтервалів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Аналіз розриву ліквідності АТ «Акцент-Банк» за часовими інтервалами у 2024 році

Часовий інтервал	Чистий розрив Gap, тис. грн	Оцінка стану
До 1 місяця	-5029670	Критичний дефіцит
1–3 місяці	-659520	Дефіцит
3–12 місяців	2226240	Надлишок
12м–5р	6265980	Значний надлишок
5+ років	1088571	Надлишок

Джерело: сформовано автором за джерелом [32]

За даними 2024 року встановлено, що:

- у часовому інтервалі до 1 місяця АТ «Акцент-Банк» має дефіцит 5,03 млрд грн, що є найбільш критичною зоною ризику ліквідності;
- в інтервалі 1–3 місяці сформувався дефіцит 0,66 млрд грн, який хоча й менший за масштабом, але посилює короткостроковий тиск;
- надлишок ліквідності формується лише починаючи з часового інтервалу 3–12 місяців, де спостерігається позитивний розрив 2,23 млрд грн;
- подальші інтервали характеризуються додатковим приростом ліквідності (6,27 млрд та 1,09 млрд).

Таким чином, строкова структура досліджуваного комерційного банку є асиметричною: короткі строки характеризуються дефіцитом, а довші — надлишком.

Короткостроковий дефіцит у 5,03 млрд означає, що банк змушений:

- або залучати короткі депозити чи кредити овернайт;
- або продавати ліквідні активи зі знижкою;
- або вдаватися до рефінансування, якщо є доступ до НБУ.

Через значну концентрацію дефіциту саме в сегменті до 1 місяця, банк:

- 1) підвищує залежність від найбільш дорогих інструментів фондування;
- 2) збільшує відсотковий ризик, оскільки короткі ресурси дорожчають швидше за довгі;

3) формує «коливання ліквідності» - постійний перерозподіл між довгостроковими активами та короткостроковими пасивами створює коливання в доступності ресурсів.

У сучасних наукових дослідженнях проблема термінової невідповідності визначається як один із ключових внутрішніх чинників формування ризику ліквідності. Значний внесок у висвітлення цього аспекту зробив український дослідник Вінниченко О., який у своїй праці акцентує увагу на критичному значенні узгодженості строків погашення активів і виконання зобов'язань банку.

На думку автора, ліквідність банку суттєво залежить від того, наскільки ефективно координуються часові параметри розміщених активів та залучених пасивів. Вінниченко О.В. підкреслює, що комерційний банк має забезпечувати «...збалансованість між строками та сумами погашення розміщених активів і строками та сумами виконання зобов'язань...» [10].

Таке трактування вказує на необхідність підтримання строкової синхронізації, оскільки її порушення прямо призводить до виникнення ліквідного дефіциту та погіршення фінансової стійкості банку. Зокрема, дослідник зауважує, що розрив між довгостроковою природою кредитних операцій та короткостроковим характером більшості залучених ресурсів формує підвищену чутливість банку до ризику рефінансування та ризику раптового відтоку коштів.

У своїй роботі Нікольчук Ю., Лопатовська О. та Мельничук І. також акцентують увагу на тому, що строкова асиметрія не є лише структурною особливістю діяльності банків, а виступає управлінською проблемою, для вирішення якої необхідна активна політика моніторингу строків, системне планування та застосування інструментів управління балансом. Як зазначають автори, ефективне управління ліквідністю передбачає:

- контроль строків розміщення активів;
- контроль строків залучення ресурсів;
- забезпечення їхнього адекватного узгодження з урахуванням можливих стресових сценаріїв [26].

Узагальнюючи підходи дослідників, можна зробити висновок, що головним викликом у сфері ліквідності для банківських установ є невідповідність строкової структури активів і пасивів, яка формується внаслідок переважання довгострокових кредитних операцій над короткостроковими джерелами фінансування. Саме тому забезпечення строкової збалансованості варто розглядати як необхідну умову фінансової стійкості банку та запобігання системним ризикам у майбутньому.

Для усунення виявленої диспропорції пропонується концепція оптимізації структури балансу банку, заснована на методології ALM (Asset–Liability Management), яка є базовим інструментом для забезпечення ліквідності, мінімізації ризиків та підтримки фінансової стійкості банку у зарубіжній та вітчизняній науковій та фаховій літературі, рис. 3.1.

Метою даної оптимізації є коригування структури активів і пасивів АТ «Акцент-Банк» таким чином, щоб мінімізувати дефіцити короткострокових періодах та зменшити надлишок на довгострокових періодах, тобто забезпечити плавний профіль ліквідності без різких провалів.

Оптимізація структури активів і пасивів має на меті знайти таку конфігурацію балансу, яка:

1. Мінімізує негативні короткострокові розриви ліквідності (≤ 3 місяців) - шляхом збільшення частки швидколіквідних активів або подовження строків зобов'язань.

2. Не знижує прибутковість банку - збереження або підвищення середньої доходності активів є обов'язковим обмеженням моделі. Будь-яке збільшення частки високоліквідних активів має бути компенсоване оптимальним розміщенням інших ресурсів у дохідні інструменти без збільшення ризиковості портфеля.

3. Не створює надмірного довгострокового ризику - не допускається надмірне скорочення довгострокових активів або необґрунтоване зростання довгострокових зобов'язань, що може погіршити майбутню стабільність.

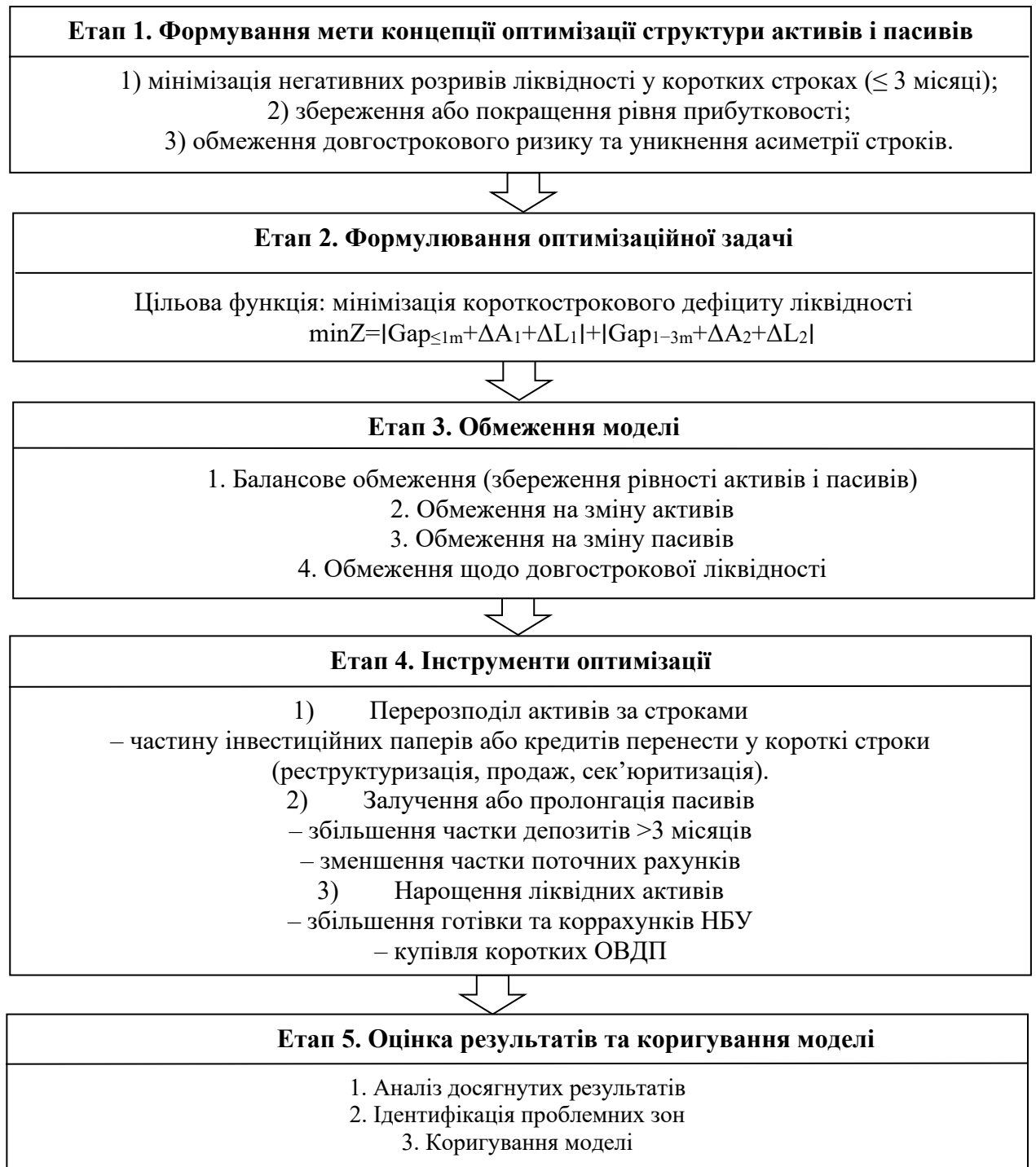

Рисунок 3.1 - ALM-модель оптимізації ліквідності

Джерело: побудовано автором

Таким чином, оптимізація ґрунтується на класичному компромісі ALM: ліквідність - прибутковість - ризик і таке формулювання мети повністю відповідає класичним принципам Asset-Liability Management (ALM), які

підкреслюють необхідність узгодження строків, вартості та ризиковості активів і пасивів [2; 3; 4].

Вводимо керовані параметри:

- ΔA_i - зміна активів у відповідному часовому інтервалі (відповідному строку до погашення) (перекласифікація в коротші строки, продаж частини активів, реструктуризація).

- ΔL_i - зміна пасивів у відповідному часовому інтервалі (залучення депозитів, скорочення короткострокового фондування).

Цільова функція оптимізаційної моделі полягає у мінімізації короткострокового дефіциту ліквідності, що дозволяє забезпечити збалансованість грошових потоків банку в інтервалах до трьох місяців та знизити ймовірність виникнення критичних розривів ліквідності:

$$\min Z = |\text{Gap}_{\leq 1m} + \Delta A_1 + \Delta L_1| + |\text{Gap}_{1-3m} + \Delta A_2 + \Delta L_2| \quad (3.1)$$

де Z — цільова функція - значення, яке оптимізаційна модель намагається мінімізувати, тобто зменшити короткостроковий дефіцит ліквідності до найменшого можливого рівня;

$\text{Gap}_{\leq 1m}$ — поточний розрив ліквідності у часовому інтервалі «до 1 місяця»;

Gap_{1-3m} — розрив ліквідності у часовому інтервалі «від 1 до 3 місяців»;

ΔA_1 — зміна обсягу активів у часовому інтервалі «до 1 місяця»;

ΔA_2 — зміна обсягу активів у часовому інтервалі «1–3 місяці»;

ΔL_1 — зміна обсягу зобов'язань до 1 місяця;

ΔL_2 — зміна обсягу зобов'язань у часовому інтервалі 1–3 місяці.

Використання абсолютної величини робить модель чутливою до будь-якого дефіциту або надлишку. Абсолютна функція забезпечує мінімізацію не просто величини розриву, а саме його відхилення від нуля, тобто прагнення до ідеального балансування.

Дана формула мінімізує сумарний короткостроковий ліквідний геп у двох найкритичніших інтервалах (до 1 місяця та 1-3 місяці) шляхом оптимальної зміни структури активів (ΔA) і пасивів (ΔL).

В дану модель нами введено наступні обмеження:

1. Балансове обмеження (збереження рівності активів і пасивів)

У моделі будь-які зміни в активах повинні бути повністю збалансовані відповідними змінами в пасивах. Це означає, що сума приростів активів дорівнює сумі приростів пасивів:

$$\sum_i \Delta A_i = \sum_i \Delta L_i \quad (3.2)$$

Це обмеження гарантує, що після оптимізації баланс банку залишається збалансованим у класичному розумінні: активи = пасиви.

2. Обмеження на зміну активів

Зміна активів у кожному часовому інтервалі не може перевищувати фактично наявний обсяг активів у цьому сегменті. Тобто неможливо перекласифікувати більше активів, ніж реально існує. Формально це можна подати так:

$$0 \leq \Delta A_i \leq A_i^{\max} \quad (3.3)$$

де A_i^{\max} - максимальний наявний обсяг активів у відповідному часовому інтервалі (фактичне значення).

3. Обмеження на зміну пасивів

Аналогічно до активів, зміна пасивів також не може перевищувати їх наявні величини. Це відображається наступним чином:

$$0 \leq \Delta L_i \leq L_i^{\max} \quad (3.4)$$

де L_i^{\max} - максимально можливий обсяг пасивів у відповідному часовому інтервалі (фактичне значення).

4. Обмеження щодо довгострокової ліквідності

У моделі NSFR (Net Stable Funding Ratio) вважається, що активи строком 6-12 місяців мають середній рівень стабільності — в межах 85-90% [5]. Це означає, що регулятори припускають можливість їх часткового переформатування в межах 10–15% без втрати стійкості.

Тому з метою недопущення зростання довгострокового ризику внаслідок надмірного перерозподілу активів, у модель введено обмеження, яке забороняє скорочення активів у часовому інтервалі 3–12 місяців більше ніж на 10%. Це дозволяє уникнути небажаного ефекту «вилучення» довгострокових активів, що могло б погіршити стійкість банку в майбутніх періодах.

$$\Delta A_{3-12\text{м}} \geq -0.1 \cdot A_{3-12\text{м}} \quad (3.5)$$

Це означає, що обсяг активів на горизонті 3–12 місяців може бути зменшений лише в межах 10% від їх початкового значення. Таким чином забезпечується стабільність довгострокової структури активів та обмежується надмірна концентрація маневру ліквідністю виключно в коротких інтервалах.

У процесі оптимізації строкової структури активів і пасивів банк може застосувати три основні інструменти, які дозволяють зменшити короткострокові розриви ліквідності та підвищити стійкість балансованої позиції.

По-перше, банк може здійснювати цілеспрямований перерозподіл активів за строками погашення. Це може включати перенесення частини інвестиційних цінних паперів або кредитного портфеля в коротші строки. Такий підхід може бути реалізований через реструктуризацію кредитів, достроковий продаж або часткову сек'юритизацію активів. Завдяки цьому банк зменшує

короткостроковий дефіцит ліквідності та посилює свою можливість виконувати зобов'язання у проміжку до трьох місяців.

Другим напрямом є робота з пасивами. Банк може збільшувати частку строкових депозитів із терміном понад три місяці шляхом перегляду депозитних ставок, зміни продуктових лінійок або проведення маркетингових програм. Окрім того, банк може стимулювати клієнтів до пролонгації чинних строкових вкладів. Одночасно доцільно зменшувати надмірну залежність від поточних рахунків, оскільки вони є джерелом підвищеного ризику LCR та можуть спричиняти значні коливання ліквідності у короткостроковому часовому інтервалі [7].

Третім інструментом є формування буфера високоліквідних активів. Це може відбуватися через збільшення обсягів готівкових коштів, залишків на кореспондентському рахунку в НБУ або шляхом купівлі короткострокових державних цінних паперів (ОВДП). Такі активи швидко конвертуються у грошові кошти та забезпечують банку можливість оперативно покривати будь-які короткострокові потреби у ліквідності [19].

На основі фактичних даних отримано такий економічно обґрунтований план оптимізації активів та пасивів АТ «Акцент-Банк».

За даними таблиці 3.1 короткостроковий дефіцит (D) у часовому інтервалі «до 1 місяця» та «від 1 до 3 місяців» становить:

$$D=5\,029,7+659,5=5\,689,2 \text{ млн грн}$$

Потрібно знайти таку комбінацію перекласифікації активів і залучення ресурсів, щоб покрити хоча б 50%–80% цього дефіциту.

Крок 1. За обмеженням 4 (формула 3.5) доцільно перетворити частину активів 3–12 місяців у короткі строки (реструктуризація, продаж, сек'юритизація):

$$-\Delta A_3 = 0.10 \times 9\,578\,297 = 957\,829,7 \text{ тис. грн}$$

А за балансовим обмеженням (збереження рівності активів і пасивів) ці кошти переводяться у короткі активи ($\leq 1m$):

$$+\Delta A_1 = 0.10 \times 9\,578\,297 = 957\,829,7 \text{ тис. грн}$$

Крок 2. 10% депозитів "до запитання" перевести у депозити на період 1-3 місяці та понад 3 місяці порівну (перегляд депозитних ставок, зміна продуктивних лінійок, проведення маркетингових програм):

$$-\Delta L_1 = 0.1 \times 16\,210\,838 = 1\,621\,083,8 \text{ тис. грн}$$

Це означає зменшення короткострокових пасивів ($\leq 1m$) та збільшення пасивів у часовому інтервалі (1-3м) та (3-12м).

$$+\Delta L_2 = 0.05 \times 16\,210\,838 = 810\,541,9 \text{ тис. грн}$$

$$+\Delta L_3 = 0.05 \times 16\,210\,838 = 810\,541,9 \text{ тис. грн}$$

Крок 3. Перекласифікувати кредитний портфель у часовому інтервалі від 12 місяців (через перегляд графіків/продлонгацію частини або продаж/рефінансування) на суму 5%:

$$-\Delta A_4 = 0.05 \times 5\,612\,484 = 280\,624,2 \text{ тис. грн}$$

Вони переводяться в короткострокових активи ($\leq 1m$).

$$+\Delta A_1 = 0.05 \times 5\,612\,484 = 280\,624,2 \text{ тис. грн}$$

Крок 4. Банк може переоформити 100% інвестиційних цінних паперів терміном від 12 місяців у короткострокові ОВДП (на 1-3 місяців) або продати їх та придбати дані короткострокові ОВДП:

$$-\Delta A_4 = 1\,541\,149 \text{ тис. грн}$$

$$+\Delta A_2 = 1\,541\,149 \text{ тис. грн}$$

На шостому етапі здійснюється оцінка ефективності оптимізаційних заходів, що були застосовані до структури активів і пасивів банку. Цей етап має на меті порівняти отримані результати з початковими показниками ліквідності та прибутковості, а також перевірити, чи досягнута мета оптимізації — мінімізація короткострокового дефіциту ліквідності при збереженні або покращенні рівня прибутковості.

Основними завданнями даного етапу є:

1. Аналіз досягнутих результатів. Порівняння нових значень чистих розривів ліквідності, рівня прибутковості та структури активів і пасивів з початковими значеннями. Оцінка того, наскільки виконання оптимізаційної моделі дозволило досягти поставлених цілей.

2. Ідентифікація проблемних зон. Визначення сегментів ліквідності та активів/пасивів, де оптимізація не дала бажаного результату або виникли нові ризики, які потребують коригування.

3. Коригування моделі. Якщо результати не відповідають очікуванням, або якщо виявлено невідповідність між теоретичною моделлю та реальними даними, необхідно внести зміни в модель. Це може включати перегляд параметрів цільової функції, обмежень чи інструментів оптимізації для досягнення кращих результатів.

1. Визначення оптимальних стратегій. Після аналізу та коригувань доцільно обрати стратегії для подальшого застосування, які дадуть найбільший ефект у реальному банківському середовищі. Можна розглянути різні варіанти стратегії на основі результатів оцінки.

В результаті, після коригування моделі можна отримати більш точне налаштування для оптимального управління ліквідністю в межах певних обмежень, зберігаючи фінансову стабільність та досягнення поставлених цілей, таблиця 3.2.

Таблиця 3.2 – Результати трансформації строкової структури балансу банку: активи, пасиви та Gap до і після впровадження заходів

Часовий інтервал	До впровадження			Після впровадження			Оцінка стану
	Активи	Пасиви	Чистий розрив Gap	Активи	Пасиви	Чистий розрив Gap	
До 1 місяця	12060656	17090326	-5029670	13299110	15469242	-2170132	Дефіцит (суттєво зменшений)
1–3 місяці	3866425	4525945	-659520	5407574,0	5336486,9	71087,1	Невеликий надлишок
3–12 місяців	9578297	7352057	2226240	8620467,3	8162598,9	457868,4	Надлишок (зменшився)
12м–5р	7162438	896457	6265980	5340664,8	896457	4444207,8	Значний надлишок
5+ років	1088830	258	1088571	1088830	258	1088572	Надлишок

Джерело: сформовано автором за джерелом [32]

Отримана модель дозволила:

1. Суттєво знизити критичний дефіцит ліквідності в інтервалі до 1 місяця (приблизно на 60%), що свідчить про ефективність застосованих заходів зі скорочення короткострокових розривів та покращення миттєвої платоспроможності банку.

2. Сформувати оптимальний план ребалансування активів, який передбачає перерозподіл частини вкладень зі середньо- та довгострокових інтервалів у короткострокові інструменти, реструктуризацію кредитного портфеля та підвищення частки ліквідних активів.

3. Обґрунтувати потребу в залученні додаткового короткострокового фондінгу, зокрема шляхом зміни депозитних продуктів, перегляду процентних ставок та застосування стимулюючих інструментів для перенесення клієнтських ресурсів у цільові часові інтервали.

4. Кількісно оцінити вплив структурного лагу ліквідності на загальний профіль ризику, визначити критичні часові інтервали та оцінити, у яких саме сегментах дисбаланс чинить найбільший тиск на платоспроможність банку.

Таким чином отримана модель показала, що навіть часткова реструктуризація активів і перерозподіл пасивів суттєво зменшує короткостроковий дефіцит ліквідності, переводячи проблемні інтервали в збалансований або надлишковий стан.

3.3 Пріоритетні заходи щодо зміцнення ліквідності комерційних банків під час воєнної економічної нестабільності

У воєнний період суттєво посилюється дія низки ризиків, що прямо впливають на ліквідність банків. До них передусім належать: макроекономічний ризик (скорочення ВВП, падіння ділової активності, погіршення платоспроможності підприємств), кредитний ризик (зростання частки непрацюючих кредитів через втрату доходів позичальників, руйнування активів, релокацію бізнесу), валютний ризик (коливання обмінного курсу, переорієнтація

заощаджень у іноземну валюту), процентний ризик (різке підвищення облікової ставки та вартості ресурсів) і ризик відтоку коштів клієнтів. Поєднання цих чинників зумовлює підвищену невизначеність майбутніх грошових потоків і змушує банки акумулювати значні обсяги високоліквідних активів на шкоду дохідності.

Воєнні ризики також змінюють поведінку клієнтів. Населення збільшує попит на готівку, знімаючи кошти з рахунків на випадок перебоїв у роботі платіжної інфраструктури чи загрози окупації певних територій; зростає частка поточних рахунків і скорочується обсяг строкових депозитів. Бізнес, у свою чергу, накопичує залишки на рахунках, одночасно зменшуючи інвестиційну активність і відтерміновуючи довгострокові проекти. Частина компаній і домогосподарств переводить заощадження в іноземну валюту або виводить їх за кордон. Усе це робить пасиви банків менш стабільними та підвищує ризик раптового відтоку ресурсів.

Наслідком є різноспрямований вплив на коротко- та довгострокову ліквідність. У короткостроковому вимірі банки вимушені тримати значні буфери ліквідності у формі готівки, коштів на коррахунках та портфеля ОВДП, щоб виконувати норматив LCR і бути готовими до стресових відтоків протягом 30 днів. Водночас погіршення структури пасивів (заміщення строкових депозитів поточними, переорієнтація на короткі гроші) ускладнює підтримання достатнього рівня довгострокового фінансування та створює тиск на показник NSFR, оскільки частка стабільних джерел фінансування зменшується, а потреба у них, навпаки, зростає.

За умов воєнної нестабільності перелік ризиків, що впливають на ліквідність банків, не лише розширюється, а й набуває більшої інтенсивності, що потребує окремого аналізу саме з позиції їх впливу на ресурсну базу та грошові потоки банківських установ. На основі узагальнення практики функціонування банків під час війни можна виокремити кілька ключових загроз ліквідності, які проявляються найбільш суттєво та визначають характер поведінки фінансових установ.

До таких загроз належать:

- зростання вартості ресурсів;
- ризик неповернення кредитів;
- зменшення надходжень клієнтів;
- девальваційний тиск;
- зміна структури зобов'язань клієнтів.

Зростання вартості ресурсів проявляється у підвищенні процентних ставок за депозитами та іншими зобов'язаннями, що є наслідком інфляційного тиску, високої облікової ставки та загальної невизначеності на ринку. Банки вимушені приваблювати ресурси за вищою ціною, що призводить до збільшення витрат на фондування та звуження маржі. Для підтримання ліквідності за таких умов установи спрямовують значні кошти у високоякісні ліквідні активи, що одночасно знижує їх прибутковість.

Ризик неповернення кредитів посилюється через погіршення фінансового стану позичальників, втрату доходів, релокацію або призупинення діяльності підприємств. Збільшення частки непрацюючих кредитів зменшує припливи грошових потоків, формує потребу у додаткових резервах та знижує здатність банків підтримувати стабільний рівень ліквідності. Це одна з найвагоміших загроз, оскільки через зростання NPL банк втрачає не лише доходи, а й частину свого фінансового буфера.

Зменшення надходжень клієнтів пов'язане зі спадом ділової активності, падінням обсягів продажів підприємств та зниженням доходів населення. У таких умовах клієнти зменшують обороти за рахунками, рідше погашають кредити в строк і не формують нових вкладень, що погіршує стабільність пасивів банку та знижує прогнозованість грошових потоків.

Девальваційний тиск впливає на ліквідність через збільшення попиту на іноземну валюту, зниження довіри до національної валюти та можливі курсові збитки. Під час різких коливань курсу частина клієнтів конвертує гривню у валюту, що може призвести до короткострокового відтоку ліквідності в

національній валюті та створити дисбаланс між активами й зобов'язаннями, номінованими у різних валютах.

Зміна структури зобов'язань клієнтів полягає в переорієнтації населення й бізнесу з довгострокових вкладень на поточні або короткострокові рахунки. Таким чином зменшується частка стабільних пасивів, які є ключовими для дотримання нормативу NSFR. Нестача довгострокових ресурсів ускладнює фінансування активних операцій і посилює чутливість банку до раптових відтоків коштів.

У ситуації, коли воєнні ризики посилюють нестабільність грошових потоків і змінюють поведінку клієнтів, банки вимушені не лише реагувати на вже сформовані виклики, а й проактивно оцінювати можливі шоки, які можуть виникнути в коротко- та довгостроковій перспективі. Саме тому одним із ключових пріоритетних заходів у забезпеченні ліквідності стає розширення системи сценарного аналізу та стрес-тестування, що дозволяє завчасно визначати потенційні розриви ліквідності та формувати адекватні буфери для їх покриття. У воєнних умовах ця практика набуває особливої ваги, оскільки характер ризиків швидко змінюється, а рівень невизначеності значно перевищує показники мирного часу.

З метою підвищення стійкості банки моделюють кілька типів сценаріїв, що різняться інтенсивністю зовнішніх шоків. Стриманий сценарій передбачає помірні коливання поведінки клієнтів, зокрема невеликі відтоки коштів і незначні зміни в платоспроможності позичальників; його метою є перевірка базової достатності ліквідних резервів. Песимістичний сценарій враховує суттєвіші відтоки коштів, падіння надходжень і збільшення частки непрацюючих кредитів. Екстремальний сценарій моделює найгірші можливі умови, такі як масові відтоки клієнтських ресурсів, різке погіршення якості активів або порушення роботи критичної інфраструктури. Таке моделювання дозволяє визначити поріг, за якого банк може втратити здатність своєчасно виконувати зобов'язання, і заздалегідь сформувати додаткові буфери ліквідності.

Перелік стрес-факторів у воєнний час змінюється, оскільки ризики стають менш прогнозованими та охоплюють не лише економічні, а й логістичні, операційні, інфраструктурні та поведінкові компоненти. До традиційних шоків — девальвація, процентні коливання, зниження надходжень за кредитами — додаються ризики фізичного знищення активів, перебоїв у роботі платіжних систем, релокації клієнтів і втрати цілих сегментів ринку. Відповідно, банки вимушені регулярно оновлювати набір змінних у своїх моделях та враховувати нетипові джерела відтоку коштів.

Ключову роль у межах стрес-тестування відіграє прогнозування грошових потоків, оскільки саме воно дозволяє оцінити майбутню здатність банку покривати свої зобов'язання без залучення додаткового фінансування. Прогнозування проводиться з урахуванням строків погашення активів, сезонності надходжень, поведінкових змін клієнтів та можливих затримок у поверненні кредитів. Такий підхід дає змогу виявити часові гепи ліквідності й вчасно скоригувати структуру активів та зобов'язань, підвищуючи стійкість банку навіть у випадку реалізації екстремальних сценаріїв.

У воєнний період коло стрес-факторів, що повинні враховувати банки, значно розширюється, оскільки традиційні моделі ризиків не відображають повною мірою масштабу можливих потрясінь. Якщо у мирний час стрес-тести зосереджуються переважно на процентних, валютних та кредитних шоках, то в умовах війни до них додаються чинники, які раніше майже не впливали на ліквідність або мали суто теоретичний характер. Це потребує суттєвого оновлення методології моделювання та постійного перегляду допустимих параметрів ризику.

До основних стрес-факторів, актуальних у воєнний період, належать:

- різкі відтоки коштів населення та бізнесу у короткий проміжок часу;
- повне або часткове припинення роботи окремих відділень чи регіональних мереж;
- зупинка чи затримка роботи платіжної інфраструктури;

- суттєве погіршення якості активів через руйнування підприємств або неможливість виконання зобов'язань позичальниками;
- девальваційні шоки, що призводять до зростання попиту на іноземну валюту та втрати ліквідності в національній валюті;
- підвищений попит на готівку з боку населення у періоди загострення бойових дій;
- потенційні перебої в роботі кореспондентських рахунків і розрахункових систем;
- неоднорідний географічний ризик (банки у прифронтових регіонах стикаються зі значно вищими відтоками).

Наявність цих факторів змінює саму логіку управління ліквідністю, адже банки повинні враховувати не тільки фінансові показники, а й операційні, логістичні та поведінкові елементи. Під впливом таких стрес-факторів класичні моделі ALM-управління виявляються недостатніми, що зумовлює потребу у глибшій інтеграції прогнозування грошових потоків із сценарним аналізом. Банки моделюють не лише прогнозовані зміни у надходженнях і відтоках, а й можливі пікові шоки, коли одночасно зростає попит на готівку, падає якість активів і виникають перебої у роботі інфраструктури.

З огляду на це, ключовим пріоритетним заходом стає перехід до активного управління стрес-сценаріями, що покликане не просто оцінити, а й мінімізувати потенційні розриви ліквідності. Саме тому банки впроваджують низку практичних кроків, спрямованих на підвищення своєї стійкості до шоківих подій.

До таких заходів належать:

- регулярне оновлення набору стрес-факторів з урахуванням розвитку подій на фронті та змін у поведінці клієнтів;
- підготовка декількох варіантів сценарного планування, де для кожного сценарію визначаються конкретні дії банку щодо залучення ліквідності або зміни структури активів;

- формування додаткових буферів ліквідності понад мінімальні нормативні значення, щоб покривати можливі одномоментні відтоки;
- впровадження механізмів швидкого реагування, які передбачають переведення частини активів у найбільш ліквідну форму при появі перших сигналів стресу;
- посилення контролю за концентрацією зобов'язань, особливо великих корпоративних клієнтів, чий відток може створювати короткострокові гепи;
- інтенсифікація внутрішнього моніторингу грошових потоків з короткими інтервалами (щоденно або кілька разів на день, залежно від ситуації).

Таке посилення системи стрес-тестування має не лише діагностичний, а й превентивний характер, адже дозволяє банку заздалегідь адаптувати структуру ліквідності до можливих потрясінь. В умовах війни це стає одним із центральних пріоритетних заходів управління ліквідністю, оскільки саме здатність передбачити екстремальні ситуації та підготувати інструменти реагування визначає, чи зможе банк залишатися платоспроможним навіть у разі реалізації найгірших сценаріїв.

У воєнних умовах характер впливу окремих факторів на короткострокову та довгострокову ліквідність істотно змінюється, що зумовлює необхідність перегляду управлінських рішень і підходів до формування ліквідних резервів. На короткострокову ліквідність, яку відображає показник LCR, насамперед впливають раптові та значні відтоки коштів клієнтів. У періоди загострення бойових дій населення й бізнес швидко виводять ресурси з рахунків, що формує одномоментне навантаження на грошові потоки банку. Це безпосередньо зменшує обсяг доступних високоліквідних активів і підвищує потребу у виконанні короткострокових зобов'язань. Для зменшення цього впливу банки застосовують такі інструменти:

- формування підвищених запасів ліквідності за рахунок готівки, кореспондентських рахунків і високоякісних державних цінних паперів;
- впровадження оперативних моделей прогнозування грошових потоків, що дозволяють завчасно оцінювати можливість пікових відтоків;

- обмеження концентрації депозитів, що знижує ризик одномоментного виведення значних сум.

Збільшення часових розривів між короткостроковими надходженнями та виплатами створює додатковий тиск на LCR. У відповідь банки коригують строки погашення активів і зобов'язань та використовують короткострокові інструменти НБУ для покриття тимчасових потреб у ліквідності. Додатково підвищується дисципліна управління операційними витратами, що дозволяє зменшити обсяг вихідних платежів у найнапруженіші періоди.

Необхідність утримувати значні обсяги високоліквідних активів (HQLA) з метою виконання нормативу LCR супроводжується зниженням прибутковості активних операцій. Для пом'якшення цього ефекту банки формують диверсифікований портфель ліквідних активів різної строковості, а також застосовують операції репо з ОВДП, що дозволяють швидко залучати ліквідність без продажу активів.

Скорочення обсягу строкових депозитів та переорієнтація клієнтів на короткострокові або безстрокові інструменти чинять негативний вплив на показник NSFR, оскільки зменшують частку стабільної частини пасивів. Для підвищення стійкості довгострокового фондування банки використовують такі підходи:

- удосконалення депозитних продуктів із більш гнучкими умовами розміщення, що підвищують мотивацію клієнтів зберігати кошти на довших строках;
- диференціація процентних ставок залежно від строку депозиту;
- збільшення частки надійних довгострокових активів, насамперед державних цінних паперів.

Обмежений доступ до зовнішнього або ринкового довгострокового фінансування у воєнний період підвищує навантаження на підтримання належного рівня NSFR. Для компенсації цього фактору банки збільшують частку ОВДП, залучають довгострокові ресурси від міжнародних фінансових

організацій та використовують внутрішні моделі прогнозування дефіцитів фондування для оптимізації структури активів.

Підтримання підвищених значень LCR і NSFR в умовах воєнної нестабільності потребує регулярного аналізу оптимального рівня ліквідності. Банки оптимізують портфель ліквідних активів, удосконалюють процеси управління активами й пасивами за допомогою цифрових аналітичних інструментів та адаптують структуру активів до результатів сценарного й стрес-тестування, формуючи необхідні буфери для кожного зі сценаріїв.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що воєнна економічна нестабільність трансформує ліквідність банківського сектору з категорії суто фінансового показника у ключовий фактор виживання. Поєднання макроекономічних, кредитних, валютних, процентних ризиків та ризику відтоку коштів клієнтів призводить до зростання невизначеності грошових потоків, погіршення структури пасивів і посилення тиску одночасно на короткострокову (LCR) та довгострокову (NSFR) ліквідність. Зміна поведінки населення та бізнесу, переорієнтація на короткі та високоліквідні інструменти, девальваційні шоки й структурні зсуви у зобов'язаннях роблять ресурсну базу банків менш стабільною та більш чутливою до стресових подій.

За таких умов пріоритетні заходи щодо зміцнення ліквідності полягають у посиленому накопиченні високоліквідних активів, переорієнтації на стабільні джерела фондування, розширенні сценарного аналізу та стрес-тестування, а також у поглибленні практик прогнозування грошових потоків. Акцент зміщується від реактивного до проактивного управління ліквідністю: банки не лише адаптуються до вже наявних шоків, а й моделюють екстремальні сценарії, формують додаткові буфери, коригують структуру активів і пасивів відповідно до результатів стрес-тестів. Це дозволяє підтримувати LCR і NSFR на рівнях, достатніх для виконання зобов'язань навіть за реалізації найгірших воєнних сценаріїв, і тим самим підвищує стійкість банківської системи в цілому.

Висновки до розділу 3

Управління ліквідністю АТ «Акцент-Банк» характеризується поєднанням високої формальної стійкості та водночас наявності структурних викликів, які впливають на здатність банку ефективно функціонувати в умовах підвищеної невизначеності. Аналіз динаміки ліквідності, структури активів і пасивів та особливостей формування грошових потоків показав, що банк загалом підтримує достатній запас ліквідних ресурсів, однак ця стійкість не є однозначною. Її досягнення значною мірою забезпечено консервативною моделлю накопичення високоліквідних активів, що створює своєрідний "запас міцності", але водночас зменшує гнучкість та ефективність використання ресурсної бази. Отже, наявність надлишкової ліквідності не усуває ризиків, пов'язаних зі строковою структурою балансу, і не гарантує стабільності в довгостроковій перспективі.

Ключовим фактором, що визначає якість ліквідності банку, виступає часовий дисбаланс між активами та зобов'язаннями. В окремих інтервалах, особливо до трьох місяців, спостерігається дефіцит ліквідності, що свідчить про нерівномірність формування та погашення грошових потоків. Це підвищує ризик короткострокового тиску на ліквідність, особливо в періоди підвищеного навантаження на ресурсну базу. Така ситуація може виникнути, зокрема, у разі раптового відтоку коштів, зміни поведінки вкладників або зовнішніх шоків, що впливають на ринок. Наявність строкових розривів доводить, що ефективність управління ліквідністю має ґрунтуватися не лише на підтриманні обсягу ліквідних активів, а й на їх правильному розміщенні у часовому розрізі.

Структура активів банку також зазнала змін, що впливає на його ліквідність. Зростання частки кредитних та інвестиційних операцій підвищує прибутковість, але одночасно зменшує частку миттєво ліквідних інструментів. У такій ситуації ризик полягає в тому, що збільшення дохідних активів супроводжується зростанням залежності від стабільності грошових потоків, а отже, від поведінки клієнтів і стану ринку. Крім того, концентрація ліквідних резервів у вузькому колі інструментів, переважно у державних цінних паперах,

зменшує можливості для швидкого маневрування в умовах ринкових змін. Це означає, що банк має проводити політику диверсифікації ліквідних активів, щоб зменшити залежність від одного джерела та підвищити гнучкість своєї ліквідної позиції.

В умовах виявлених тенденцій особливого значення набуває оптимізація управління активами і пасивами (ALM). Практика показує, що банку необхідно застосовувати системний та інтегрований підхід, який передбачає не лише моніторинг показників, а й активне прогнозування розвитку подій. Використання регулярного GAP-аналізу дає можливість своєчасно виявляти періоди потенційного дефіциту ліквідності та формувати більш збалансовану структуру ресурсів. У свою чергу сценарне моделювання та стрес-тестування дозволяють оцінювати наслідки несприятливих подій, таких як різкий відтік депозитів, обмеження доступу до міжбанківського ринку чи зміна вартості ресурсів. Застосування цих інструментів формує більш гнучку систему прийняття рішень та підвищує здатність банку адаптуватися до непередбачених змін.

Одним із важливих напрямів підвищення ефективності ліквідності є перегляд структури фондування. Зменшення залежності від короткострокових пасивів, активізація залучення строкових депозитів, створення стимулів для клієнтів щодо довших строків розміщення коштів — усе це сприятиме збільшенню частки стабільних джерел фінансування та вирівнюванню строкової структури балансу. У поєднанні з оптимізацією строків погашення кредитного портфеля це дозволить сформувати більш рівномірні грошові потоки та знизити ймовірність виникнення ліквідних розривів у критичні моменти.

З метою усунення встановленого структурного дисбалансу, що проявляється у дефіциті ліквідності в короткострокових часових інтервалах та надлишку ресурсів у довгострокових горизонтах, запропоновано використовувати інструментарій ALM (Asset–Liability Management), який є базовим інструментом для забезпечення ліквідності, мінімізації ризиків та підтримки фінансової стійкості банку.

Використання запропонованої моделі ALM дозволило:

- знизити критичний короткостроковий дефіцит на 60%;
- створити збалансований профіль ліквідності з мінімізацією ризику дефіциту;
- обґрунтувати потребу у залученні додаткового короткострокового фінансування;
- кількісно оцінити вплив структурного лагу ліквідності та ідентифікувати проблемні сегменти.

Таким чином, реалізація методики оптимізації строкової структури балансу банку забезпечує ефективне управління ліквідністю, дозволяє зменшити ризики короткострокових розривів та створює передумови для стабільного фінансового розвитку банку в середньо- та довгостроковій перспективі.

Загалом проведений аналіз підтверджує, що ефективне управління ліквідністю повинно поєднувати достатність резервів, збалансованість структури активів і пасивів та гнучкість реагування на ринкові зміни. Оптимізація високоліквідних активів, підсилення ALM-процесів, диверсифікація інструментів ліквідності та вдосконалення прогнозування грошових потоків утворюють єдину систему, здатну забезпечити банку стійкість і ефективність. Реалізація цих заходів дозволить не лише послабити існуючі ризики, а й підвищити здатність банку адаптуватися до нових викликів, формуючи надійну та гнучку модель управління ліквідністю у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило сформуванати цілісне уявлення про природу банківської ліквідності, фактори, що визначають її стійкість, та практичні механізми, які забезпечують ефективне управління нею в умовах високої ринкової невизначеності. Аналіз теоретичних основ підтвердив, що ліквідність має складний, багат шаровий характер: вона охоплює як спроможність банку своєчасно виконувати свої зобов'язання, так і можливість підтримувати оптимальну структуру активів, забезпечуючи баланс між безпекою та прибутковістю. У сучасних умовах це завдання ускладнюється швидкими змінами економічного середовища, коливаннями ресурсної бази, зміною поведінки клієнтів та підвищеним впливом зовнішніх шоків, що висуває особливі вимоги до управління ліквідністю.

Практичний аналіз фінансового стану АТ «Акцент-Банк» дав змогу оцінити реальний профіль ліквідності установи та визначити його сильні сторони й ризики. Високі фактичні значення показників короткострокової і довгострокової ліквідності засвідчили достатній запас високоліквідних активів і стабільне фондування. Водночас виявлені структурні дисбаланси, зокрема нерівномірність строкової структури активів і пасивів, свідчать, що формальна стійкість не завжди повною мірою відображає реальну вразливість банку. Найбільшим ризиком виявилися короткострокові ліквідні розриви, що формуються на тлі активного зростання кредитного портфеля та зміщення структури балансу у бік довших активів. Такі розриви створюють потенційну загрозу виникнення дефіциту ліквідності у разі стресових умов, раптового відтоку коштів або зміни ринкової кон'юнктури.

Ключовим результатом дослідження стало створення моделі оптимізації ліквідності на основі принципів ALM (Asset–Liability Management). Запропонована модель дозволила не лише кількісно оцінити наявний дисбаланс ліквідності, а й продемонструвати, як структурні зміни здатні впливати на загальний профіль грошових потоків. Застосування ALM показало, що навіть

часткова зміна строкової структури може суттєво знизити короткостроковий дефіцит, підвищити рівень прогнозованості ліквідності та мінімізувати ризики, пов'язані з одномоментними коливаннями ресурсної бази. Модель дала змогу наочно побачити, у яких саме часових сегментах виникають проблеми, визначити критичні точки та сформувати практичні рекомендації щодо їх усунення. Зниження короткострокового дефіциту на 60% підтвердило ефективність побудованого інструментарію та його придатність для практичного застосування банком.

Запропонований підхід підкреслює, що ефективне управління ліквідністю неможливе без узгодження строків активів і зобов'язань, диверсифікації ліквідних інструментів та підсилення прогнозування грошових потоків. Важливим висновком стало те, що надлишкові обсяги ліквідних активів не гарантують стабільності, якщо їхня структура є нефункціональною або надмірно концентрованою. Лише комплексний підхід, який поєднує моніторинг ліквідності, структурний аналіз, моделювання сценаріїв та активне управління строками, здатен забезпечити довгострокову фінансову стійкість банку.

Отримані результати демонструють, що для підтримання стабільної ліквідної позиції банку необхідно розвивати систему управління активами і пасивами, посилювати гнучкість ліквідної політики та впроваджувати сучасні аналітичні інструменти. Така модернізація включає диверсифікацію високоліквідних активів, удосконалення системи фінансування, періодичний перегляд строкової структури кредитного портфеля, систематичне застосування GAP-аналізу та стрес-тестів. Реалізація цих напрямів забезпечить банку можливість не лише стабільно виконувати свої зобов'язання, а й підвищувати ефективність використання ресурсів та зміцнювати конкурентні позиції в умовах динамічного фінансового середовища.

Узагальнюючи результати, можна стверджувати, що формування ефективної системи управління ліквідністю потребує інтеграції теоретичних принципів, глибокого аналізу реальних показників та практичних інструментів оптимізації. Побудована модель ALM підтвердила, що проблеми ліквідності

можуть бути кількісно виміряні, структурно локалізовані та успішно усунені шляхом цілеспрямованих управлінських рішень. Комплексний підхід, що поєднує теорію, аналіз та моделювання, дозволяє забезпечити фінансову стійкість банку та створює фундамент для його стабільного розвитку у середньо- та довгостроковій перспективі.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ НА ДЖЕРЕЛА

1. Герасимович А. М., Алексеєнко М. Д., Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності: підручник. Київ: КНЕУ, 2006. 600 с.
2. Косарева І. П., Крамська Д. О. Ліквідність банку: сутність та вплив основних факторів на діяльність банків. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 29. С. 99-103. https://bses.in.ua/journals/2018/29_1_2018/22.pdf
3. Костюченко Т. І. Ліквідність комерційного банку: управління та регулювання. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. 2013. №2. С. 86-92. <https://fbi.cfuv.ru/wp-content/uploads/2017/09/015kostyuch.pdf>
4. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Львів: Видавництво «Інтелект-Захід», 2021.
5. Хіміч Н. О. Управління ліквідністю комерційних банків України в умовах нестабільності фінансових ринків. *Регіональна економіка*. 2008. № 3. С. 76- 83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2008_3_11
6. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. URL: <http://bis.org/publ/bcbs188.htm>
7. Грудзевич У. Я., Дребот Н. П. Аналіз ліквідності та прибутковості банківської системи України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2277/2198>
8. Добровольська О. В., Мошник Є. М. Теоретичні аспекти управління ліквідністю комерційного банку. *Приазовський економічний вісник. Гроші, фінанси і кредит*. 2017. № 4 (04). С. 86-89. http://www.pev.kpu.zp.ua/journals/2017/4_04_uk/18.pdf
9. Лавренюк В. В., Журавльов О. С. Управління ліквідністю банків на макро- та мікрорівнях. *Проблеми економіки*. 2023. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2023-2_0-pages-213_223.pdf

10. Вінниченко О. В. (2024) Ліквідність банку: сутність, фактори впливу та методи оцінки. *Бізнес Інформ*, (4), 199-206.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2024_4_25.
11. Бойко А. С. Фактори вплив на забезпечення банківської ліквідності в Україні. *Агросвіт*. 2018. № 11. С. 43-47.
http://www.agrosvit.info/pdf/11_2018/10.pdf
12. Депозитні сертифікати НБУ: навіщо вони потрібні // Finance.ua. URL: <https://finance.ua/ua/credits/depozytni-sertyfikaty-nbu>
13. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: затверджена постановою Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
14. Грудзевич У. Я. Проблеми і перспективи впровадження вимог «Базелю III» при визначенні ліквідності банків України. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 2. С. 57-62.
[https://ird.gov.ua/sep/sep20182\(130\)/sep20182\(130\)_057_HrudzevychU.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20182(130)/sep20182(130)_057_HrudzevychU.pdf)
15. Литвинюк М., Демиденко В. Ліквідність банку та банківської системи як показник ефективності діяльності банку та її вплив на прибутковість комерційного банку. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 631-636
https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/108.pdf
16. Шийко В. І. Оцінювання управління ліквідністю банківських установ / В. І. Шийко // *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 12. С. 68-74.
http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2018/15.pdf
17. Еркес О., Гордієнко Т., Нові нормативи ліквідності в системі ризик-орієнтованого нагляду за діяльністю банків України. *Гроші, фінанси і кредит*. 2019. № 20. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/17/16>
18. Ларіонова К. Л., Донченко Т. В. Управління ліквідністю банків України в сучасних умовах: нормативний аспект. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 2. С. 76-82.
<https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7df35af5-5f78-4c8e-8acc-000a1d11ab4c/content>

19. Макаренко Ю. П., Сущенко Т. В. (2022) Аналіз управління ліквідністю банку. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»*, (1). http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/11.pdf
20. Миненко Л. М. Трансформація підходів до оцінки ризику банківської ліквідності. *Ефективна економіка*. 2020. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7573>
21. Наглядова статистика НБУ. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
22. Діагностика стабільності банківського сектору 2023: підсумки першого півріччя. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/08/30/703699/>
23. Третьякова О. В., Харабара В. М., Грешко Р. І. Ліквідність банку та ефективність впровадження нових нормативів ліквідності для банківської системи країни. *Економічна наука*. 2023. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1190>
24. Краснова І. В., Громницька І. Ю., Васьківська Н. О. Модель стрес-тестування ризику ліквідності банків в Україні. *Підприємництво та інновації*. 2023. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/621/603>
25. Коваленко В. В. Оцінювання рівня фінансової безпеки банку. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2020. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/5.pdf
26. Нікольчук Ю. М., Подокопна О. М. Імплементация зарубіжного досвіду управління ліквідністю комерційного банку у вітчизняну практику. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 2. С. 103-108. <https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2021/01/21-1.pdf>
27. Новосьолова О. С. Ліквідність банку та банківської системи України як індикатор ефективності банківської діяльності. *Гроші, фінанси і кредит*. 2020. Том 31 (70). № 3. С. 76-82. https://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/31_70_3/31_70_3_2/16.pdf

28. Офіційний веб-сайт АТ «А-банк». URL: <https://a-bank.com.ua/>
29. Фінансовий звіт АТ «Акцент-Банк» за 2021 рік // Офіційний сайт АТ «Акцент-Банк». URL: <https://att.a-bank.com.ua/AH/0000001546569992.1.0.pdf?md5=fzX5s7gZKIFHGnHsTbkvIw&expires=1764703138>
30. Фінансовий звіт АТ «Акцент-Банк» за 2022 рік // Офіційний сайт АТ «Акцент-Банк». URL: https://att.a-bank.com.ua/AH/0000001559908441.1.0.pdf?md5=2QKa_8q1uiuibmmyKymsKQ&expires=1764594385
31. Фінансовий звіт АТ «Акцент-Банк» за 2023 рік // Офіційний сайт АТ «Акцент-Банк». URL: <https://att.a-bank.com.ua/AL/0000001578433861.1.0.pdf?md5=ApmRX6yx5Gu08hmpdcNxlw&expires=1764090812>
32. Фінансовий звіт АТ «Акцент-Банк» за 2024 рік // Офіційний сайт АТ «Акцент-Банк». URL: <https://att.a-bank.com.ua/AP/0000001600944491.1.0.pdf?md5=7dlcDHI1zhYwryw2fVhoug&expires=1764090603>
33. Економічні нормативи та ліміти відкритої валютної позиції банків України / Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Ratios_by_Banks_2020-11-01.xlsx
34. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk>
35. Офіційний веб-сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
36. Прибуток українських банків за 8 міс.-2023 сягнув рекордних 95 млрд грн. Interfax-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/936934.html>
37. Приказюк Н. В., Загороднюк Ю. В. Сучасні підходи до управління проблемними кредитами в банках. *Причорноморські економічні студії. Гроші, фінанси і кредит*. 2022. № 73. С. 103-109. https://bses.in.ua/journals/2022/73_2022/18.pdf
38. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III (із змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради. 2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

39. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року м. Київ № 18 URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18

40. Руда О. Л. Банківський нагляд та його вплив на банківську систему України. *Агросвіт*. 2022. № 5-6. С. 15–23. http://www.agrosvit.info/pdf/5-6_2022/4.pdf

41. Чібісова В. Ю. Проблема забезпечення ефективного регулювання ліквідності банків в сучасних умовах. *Бізнес інформ*. 2020. № 2. 350-357. http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2020_2_47

42. Нікольчук Ю., Лопатовська О., Мельничук І. (2025). Management of bank liabilities as a tool for improving their condition, structure and quality of performed analytical procedures. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 1(39-01), 41–50. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2025-39-01-025>

Дереза В., Волошина М. (2024). Аналіз та напрями стабілізації показників ліквідності комерційного банку. *Економіка та суспільство*, (68). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-171>

44. Ahmed Eltweri, Nedal Sawan, Krayuem Al-Hajaya, Zineb Badri. (2024) The Influence of Liquidity Risk on Financial Performance: A Study of the UK's Largest Commercial Banks. *J. Risk Financial Manag*, 17 (12), 580. <https://doi.org/10.3390/jrfm17120580>

45. Про схвалення Методики розрахунку коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR). НБУ. https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v1001500-19?utm_source

46. Заславська О.І. (2022) Аналіз розривів ліквідності як метод збалансованого управління активами та пасивами. *Приазовський економічний вісник*, 1 (30), 106-112. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0ad2b264-7fd8-4a40-9609-f466ae72c1da/content>

ДОДАТКИ

**РОЗРИВ ЛІКВІДНОСТІ АТ «АКЦЕНТ-БАНК» ЗА ЧАСОВИМИ
ІНТЕРВАЛАМИ У 2022-2024 РР.**

Таблиця Б.1 - Розрив ліквідності АТ «Акцент-Банк» за часовими інтервалами у 2022 р.

Розрив ліквідності 2022 рік	За вимогою та до 1 місяця	Від 1 до 3 місяців	Від 3 до 12 місяців	Від 12 місяців до 5 років	Понад 5 років	Усього
Грошові кошти та їх еквіваленти	10387765	-	-	-	-	10387765
Інвестиційні цінні папери	-	105963	69740	-	-	175703
Кредити та заборгованість банків	-	-	-	-	-	-
Кредити та заборгованість клієнтів	1058790	557435	2083767	1805529	10891	5516412
Інші фінансові активи	531930	4308	707926	6086	1383	1251633
Усього фінансових активів	11978485	667706	2961433	1811615	12274	17331513
Депозити та залишки коштів інших банків	179040	-	-	-	-	179040
Поточні рахунки та депозити клієнтів	7903659	3194608	3219344	254811	-	14572422
Інші фінансові зобов'язання	350990	10107	116884	25004	-	502985
Усього фінансових зобов'язань	8433689		3336228	279814	-	15254446
Чистий розрив ліквідності	3544797		-474795	1531801	12273	2077067
Сукупний розрив ліквідності	3544797		532993	2064794	2077067	

Таблиця Б.2 - Розрив ліквідності АТ «Акцент-Банк» за часовими інтервалами у 2023 р.

Розрив ліквідності 2023 рік	За вимогою та до 1 місяця	Від 1 до 3 місяців	Від 3 до 12 місяців	Від 12 місяців до 5 років	Понад 5 років	Усього
Грошові кошти та їх еквіваленти	4317051	8386542	-	-	-	12703593
Інвестиційні цінні папери	20062	-	212594	688314	-	920970
Кредити та заборгованість банків	826727	-	-	-	-	826727
Кредити та заборгованість клієнтів	1452737	954291	3341572	2708066	110925	8567591
Інші фінансові активи	506644	4261	797483	14512	195453	1518353
Усього фінансових активів	7123221	9345094	4351649	3410892	306378	24537234
Депозити та залишки коштів інших банків	91217	-	-	-	-	91217
Поточні рахунки та депозити клієнтів	11966740	3132178	4865431	299368	-	20263717
Інші фінансові зобов'язання	982488	76639	66900	42157	94	1168278
Усього фінансових зобов'язань	13040445	3208817	4932331	341525	94	21523212
Чистий розрив ліквідності	-5917224	6136277	-5880682	3069367	306284	3014022
Сукупний розрив ліквідності	-5917224	219053	-361629	2707738	3014022	

Таблиця Б.3 - Розрив ліквідності АТ «Акцент-Банк» за часовими інтервалами у 2024 р.

Розрив ліквідності 2024 рік	За вимогою та до 1 місяця	Від 1 до 3 місяців	Від 3 до 12 місяців	Від 12 місяців до 5 років	Понад 5 років	Усього
Грошові кошти та їх еквіваленти	10231733	1710320	-	-	-	11942053
Інвестиційні цінні папери	93467	170612	1849449	1541149	-	3654677
Кредити та заборгованість банків	-	-	-	-	-	-
Кредити та заборгованість клієнтів	985484	1975458	6373401	5612484	882008	15828835
Інші фінансові активи	749972	10036	1355446	8804	206822	2331080
Усього фінансових активів	12060656	3866425	9578297	7162438	1088830	33756645
Депозити та залишки коштів інших банків	999621	-	-	-	-	99621
Поточні рахунки та депозити клієнтів	16210838	4461963	7209506	714605	-	28596912
Інші фінансові зобов'язання	779866	6393	142551	181853	258	1168510
Усього фінансових зобов'язань	17090326	4525945	7352057	896457	258	29865043
Чистий розрив ліквідності	-5029670	-659520	2226240	6265980	1088571	3891602
Сукупний розрив ліквідності	-5029670	-5689190	-3462950	2803030	3891602	

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН АТ «АКЦЕНТ-БАНК» ЗА 2022-2024 РР.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

станом на 31 грудня 2022 р.

(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	10 387 765	3 979 698
Кредити та аванси клієнтам	12	5 516 412	8 983 168
Інвестиції в цінні папери	13	175 703	54 014
Інвестиційна нерухомість		11 946	10 540
Відстрочені податкові активи	10	50	-
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	14	74 154	67 319
Основні засоби	14	260 894	254 068
Активи в формі права користування (оренда)	15	78 208	110 424
Інші фінансові активи	16	1 251 633	867 023
Інші нефінансові активи	16	26 636	48 324
Необоротні активи, утримувані для продажу		3 327	3 334
Загальна сума активів		17 786 728	14 377 912
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		179 040	90 812
Кошти клієнтів	17	14 572 422	11 524 100
Інше забезпечення		12 576	16 288
Забезпечення винагород працівникам		36 764	35 904
Інші фінансові зобов'язання	18	502 985	366 013
Інші нефінансові зобов'язання	18	30 544	52 196
Поточні податкові зобов'язання		19 882	82 673
Відстрочені податкові зобов'язання	10	14 056	11 357
Загальна сума зобов'язань		15 368 269	12 179 343
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	1 054 704	1 054 704
Незарєстрований статутний капітал	19	459 801	-
Нерозподілений прибуток		503 281	804 162
Емісійний дохід		41	41
Результат від операцій з акціонером	19	165 000	165 000
Резервні та інші фонди банку	19	172 106	127 834
Резерв переоцінки основних засобів		16 212	13 056
Резерв зміни справедливої вартості інвестиційних цінних паперів		46 667	33 772
Резерв зміни справедливої вартості боргових фінансових активів		647	-
Усього власного капіталу		2 418 459	2 198 569
Усього зобов'язань і власного капіталу		17 786 728	14 377 912

Ця річна фінансова звітність була затверджена управлінським персоналом 17 квітня 2023 р. і підписана від імені:

Ю.В. Кандауров
Голова ПравлінняН.О. Конопкіна
Головний бухгалтер

Примітки, що додаються, є складовою частиною фінансової звітності.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
на кінець дня 31 грудня 2023 р. (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2023	31 грудня 2022
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	12 703 593	10 387 765
Кредити та заборгованість банків	12	826 727	-
Кредити та заборгованість клієнтів	12	8 567 591	5 516 412
Інвестиції в цінні папери	13	920 970	175 703
Інвестиційна нерухомість		12 650	11 946
Відстрочені податкові активи	10	6 577	50
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	14	82 436	74 154
Основні засоби	14	250 703	260 894
Активи в формі права користування (оренда)	15	82 279	78 208
Інші фінансові активи	16	1 518 353	1 251 633
Інші нефінансові активи	16	85 826	26 636
Необоротні активи, утримувані для продажу		2 371	3 327
Загальна сума активів		25 060 076	17 786 728
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		91 217	179 040
Кошти клієнтів	17	20 263 717	14 572 422
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		26 309	12 576
Забезпечення винагород працівникам		50 999	36 764
Інші фінансові зобов'язання	18	1 168 278	502 985
Інші нефінансові зобов'язання	18	81 069	30 544
Поточні податкові зобов'язання з податку на прибуток		438 373	19 882
Відстрочені податкові зобов'язання	10	28 913	14 056
Загальна сума зобов'язань		22 148 875	15 368 269
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	1 514 505	1 054 704
Незарєєстрований статутний капітал	19	-	459 801
Нерозподілений прибуток		984 748	503 281
Емісійний дохід		41	41
Результат від операцій з акціонером	19	165 000	165 000
Резерви та інші фонди банку	19	172 106	172 106
Резерв переоцінки основних засобів		17 450	16 212
Резерв зміни справедливої вартості інвестиційних цінних паперів		57 351	46 667
Резерв зміни справедливої вартості боргових фінансових активів		-	647
Усього власного капіталу		2 911 201	2 418 459
Усього зобов'язань і власного капіталу		25 060 076	17 786 728

Ця річна фінансова звітність була затверджена управлінським персоналом 12 березня 2024 р. і підписана від імені:

Ю.В. Кандауров
 Голова Правління

Н.О. Конопкіна
 Головний бухгалтер

Примітки, що додаються, є складовою частиною фінансової звітності.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «АКЦЕНТ-БАНК»
Фінансова звітність за рік, що закінчився 31 грудня 2024 р.

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
на кінець дня 31 грудня 2024 р. (у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2024	31 грудня 2023
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	11 942 053	12 703 593
Кредити та заборгованість банків	12	-	826 727
Кредити та заборгованість клієнтів	12	15 828 835	8 567 591
Інвестиції в цінні папери	13	3 654 677	920 970
Інвестиційна нерухомість		13 693	12 650
Відстрочені податкові активи	10	-	6 577
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	14	91 268	82 436
Основні засоби	14	332 148	250 703
Активи в формі права користування (оренда)	15	125 198	82 279
Інші фінансові активи	16	2 331 080	1 518 353
Інші нефінансові активи	16	88 418	85 826
Необоротні активи, утримувані для продажу		861	2 371
Загальна сума активів		34 408 231	25 060 076
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		99 621	91 217
Кошти клієнтів	17	28 596 912	20 263 717
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		49 165	26 309
Забезпечення винагород працівникам		64 918	50 999
Інші фінансові зобов'язання	18	1 168 510	1 168 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	77 406	81 069
Поточні податкові зобов'язання з податку на прибуток		541 284	438 373
Відстрочені податкові зобов'язання	10	49 422	28 913
Загальна сума зобов'язань		30 647 238	22 148 875
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	2 115 686	1 514 505
Нерозподілений прибуток		1 170 603	984 748
Емісійний дохід		41	41
Результат від операцій з акціонером	19	165 000	165 000
Резерви та інші фонди банку	19	206 282	172 106
Резерв переоцінки основних засобів		21 142	17 450
Резерв зміни справедливої вартості інвестиційних цінних паперів		82 239	57 351
Усього власного капіталу		3 760 993	2 911 201
Усього зобов'язань і власного капіталу		34 408 231	25 060 076

Ця річна фінансова звітність була затверджена управлінським персоналом 10 квітня 2025 р. і підписана від імені:

Ю.В. Кандауров
Голова Правління

Н.О. Конопкіна
Головний бухгалтер

Примітки, що додаються, є складовою частиною фінансової звітності.

Бібліографічна довідка

Тема магістерської роботи:

«Управління ліквідністю комерційних банків»

Обсяг пояснювальної записки 98 сторінок.

Кількість рисунків 7 шт.

Кількість таблиць 8 шт.

Кількість додатків 2 шт. на 4 сторінках.

Графічний матеріал (слайди) 8 шт.

Перелік графічного матеріалу:

Слайд 1 – Економічна суть поняття ліквідність

Слайд 2 – Показники ліквідності комерційних банків України

Слайд 3 – Показники ліквідності СВБ

Слайд 4 – Динаміка і структура ліквідних активів АТ «Акцент-Банк»

Слайд 5 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності АТ «Акцент-Банк»

Слайд 6 – Нормативи ліквідності АТ «Акцент-Банк»

Слайд 7 – ALM-модель оптимізації ліквідності

Слайд 8 – Оптимізація строкової структури АТ «Акцент-Банк»

01.12.2025 р.

_____ Анна КУЩ